

Az amerikai tragédia után régi vagy új fejezet?

2016-ban, amikor megválasztották Donald Trumpot amerikai elnöknek, már akkor sokan úgy vélték, ez az Amerikai tragédia. Előtte a 15 republikánus elnökjelölt első vitáján Trump mindenkit lehangolt – szinte csak ő beszélt, mind a 14 ellenfelét valamilyen visszataszító karaktergyilkos kifejezéssel illette. George Pataki, a magyar származású volt New York állami kormányzó szerint még sintérnek sem lenne jó. Pataki nem is szerepelt többet az amerikai politikában, ami nagyon becsülni való, mert több republikánus elfogadott Trumptól magas kinevezéseket, dacára a korábbi megsegyenítésnek.

Egy éve a republikánusok megakadályozták, hogy alkotmányos vádemelési eljárás induljon az elnök ellen. De amikor a választás elcsalását szajkózta két hónapon keresztül és 62 esetben a bíróság nem adott neki igazat, akkor már a szenátus többségi elnöke bejelentette, hogy a játszmának vége, Joe Biden nyerte az elnök-választást.

Az elnök és fia által hazugságokkal felhergelt kétezer fehér rasszista nacionalista hat órán keresztül ostromolta a Capitolium épületét, míg az elnök dolga végeztével elégedetten nézte a televízió, mi történik. Három órán keresztül nem adott engedélyt a Nemzeti Gárdának, hogy megvédjé a bentmaradtakat. Nem Joe Biden győzelméhez, hanem Donald Trump veszteséhez ragad vér és erőszak.

Joe Biden közel negyvenéves politikai karriert tud maga mögött, aki a republikánusokkal is tisztességtudó, empatikus viszonyt alakított ki. Ő az átlag Joe, aki vonattal járt be éveken keresztül naponta a Capitoliumba Delaware-ből, ismeri az átlagember bajait és mindenkiel megtalálja a közös hangot. Joe Biden szakembereket nevezett meg minisztereknek – nem olyat mint elődje, aki környezetvédőnek olyat választott, aki nem hisz a globális felmelegedésben, nem olyat oktatási miniszternek, aki pankrációs birkózó társaság tulajdonosa és semmit nem értett az oktatáshoz. Külügymi-

niszter például a több nyelven beszélő, Európát-Amerikát ismerő, több oldalról magyar szálakkal rendelkező Anthony Blinken lett, akinek első feladata az lesz, hogy visszahozza a Foreign Service tekintélyét.

Sok dolga lesz Bidennek, hogy Amerikát visszaállítsa a régi kerékvágásba. De ott van az a sokmillió ember, amelyik Trumpi sokezer hazugságát még most is komolyan veszi. Amelyik elhitte, hogy ellopták a választást, annak ellenére, hogy Biden hét millióval több szavazatot kapott mint ellenfele. A képviselőházban a vádemelési eljárás (impeachment) megindult hivatalban elkövetett hazaárulás, vesztegetés és egyéb súlyos bűncselekmény miatt.

Bika Julianna (USA)

*

Ezzel a Trump-érát lezártnak tekinthetnénk? Ellenkezőleg! Hogy teljesen más oldalról is meg lehet világítani Trump négyéves elnökségét, leginkább Sándor Lénárd mutatja fel. Az NKE Amerika Tanulmányok Kutatóintézet tudományos munkatársa a Ludovika egyetemi kiadó platformján terjedelmes munkában fejtette ki véleményét „Egy elnökség az impeachment árnyékában” cím alatt. „Nem túlzó az állítás, miszerint Donald Trump rendhagyó elnökségét a kezdetektől egészen a végéig, sőt, úgy tűnik, hogy még azon túl is az impeachment árnyékolja be.” – kezdi tanulmányát. Mielőtt vitába kelnénk a tartalommal, le kell szögezni: Az impeachment politikai-jogi fegyver, bevetéséről csakis a washingtoni képviselőház kétharmados többsége dönthet. Pontosan ezért fontos a Trump hivatali ideje után kezdődő eljárás. Hogyan fogalmazza ezt meg a kutató? „Nem büntetőeljárás, hanem jogi köntöst öltő politikai döntés... Az impeachment politikai komponense abból fakad, hogy pártpolitikán felülemelkedő nemzeti egység kovácsolódik-e a felelősség megállapítását illetően, vagy éppen ellenkezőleg, az eljárás tovább szítja a viszályt.

Folytatás a 4. oldalon

Sueso-tál (belső felirat)

Vitakultúra

Az ógörög tragédiák hősei jambusokban csaptak össze, katarzísba hajszolva nézőközönségüket. A római Fórumon iskolázott szónokok mérték össze szellemük erejét hallgatóságukat meggyőzni igyekezve. A londoni Hyde-parkban ma is bárki nyilvánosan előléphet és beszédet tarthat, híveket szerezve véleményének, vagy lehurrogtatva önmagát.

Mi magyarok hogyan vitalkozunk? Tűjainkon egy jól sikerült, elegáns és eredményes vita élmény, mert ritka és természetellenes. A magyar annyira emotív fajta, hogy a vita hevében legtöbbször elfelejti miről vitalkozik! Ha pedig elfelejti a vita tárgyát, ne csodálkozzunk, hogy már csak annak alanyára koncentráll, ezért sértő személyeskedésbe torkollik az érvelés. A magyar arra büszke, hogy az Isten sem tudja meggyőzni őt véleménye megváltoztatására. Nem lép vissza, nem hátrál meg semmi áron. Ha mégis meglemné, környezete nem bölcsességét, belátását dicsérné, hanem mélységesen lenézné „megfutamodását”. Lehet, hogy az akadémikus történészek e megállapítással nem értenek majd egyet, de meglátásom szerint mi mindig csak vesztes csaták és háborúk után hajlottunk bármiféle jó szóra, érvelésre, soha nem előtte.

Ez a hagyomány ma is elevenen él és a szolid társadalmi konszenzus fő akadályát képezi. Mi nem meggyőzni akarjuk ellenfeleinket, hanem leverni ellenségeinket. Kár, hogy az előbbi – békésebb és értelmesebb – módszerrel nem próbálkozunk, mert az utóbbi általában nem sikerül nekiünk. Így válunk végül saját magunk legnagyobb ellenségeivé.

Manapság nem csak a magyar feszül így egymásnak. A Hidegháború kétpólusú világában a társadalmak belső feszültségei sokkal visszafogottabbak voltak. Most, a viszonylagos világbéke idején, a legtöbb fejlett társadalom belsőleg polarizálódik. A felek viszonylagos erőegyensúlya csak ott tud társadalmi békét teremteni, ahol azok képesek kompromisszumos alapon kiegyezni egymással. Az eszmecsere hiánya a székértáborok között, előbb-utóbb politikai patthelyzetet teremt, mely végül a demokratikus ideálokat kompromitálja. Annyira összegabalyítottuk a csomót, hogy sokan már nem hisznek abban, hogy ki lehet oldani, csak erős kézzel elvágni azt.

Meg kell tanulnunk vitatkozni egymással! Annak ellenére, hogy farszós és időigényes, érdemes, hiszen kevesebb erőbedobással többet elérhetünk, ugyanakkor hosszú távon kevesebbet kockáztatunk. Nem könnyű, természetesen, mert kulturálisan túlterhelt ez a terület. A vita hangereje, dramaturgiája népi-nemzeti karakter és műveltség függvénye. A legnagyobb baj, hogy mi a vitára úgy tekintünk, hogy annak csakis nyertese és vesztese lehet, márpedig senki nem akar vesztes félként távozni a porondról, mindenki a nyertes pozícióját tudja csak elképzelni, elfogadni magának. Sajnálatos módon nem vesszük észre, hogy elhúzódo, megoldatlan vitáinknak, hosszú távon, mindannyian csak vesztesei leszünk. Ez érvényes az emberi együttélés különböző szintjeire és formáira egyaránt, a párkapcsolatoktól kezdve,

a családi belviszályokon keresztül – egészen a társadalmi-politikai megosztottságig.

Az embereknek, a társadalom különböző érdekcsoportjainak soha nem vitája, hanem vitái vannak egymással. Ezeknek a vitáknak története, bonyolult ok-okozati hálózati rendszere van – ez a konfliktus. Mint minden rendszer a konfliktus is sokkal több, mint a benne szereplő viták összessége. A konfliktus nem a vita kiváltó oka, hanem rendszeres kerete és termőtalaja. Csak a filozófusok és természettudósok vitáznak konfliktus nélkül – gyakran még ők sem képesek erre.

A vitázó felek elveket meg ideálokat emlegetnek hajthatatlanul, de mindig ellentétes érdekek húzódnak meg a vitás helyzetek mögött, illetve erőteljes szorongások, melyek nem mások – hacsak nem kóros főbiák – mint félelmek a saját érdekek sérülését illetően.

A legkevesebb, amit a vitázó felek elvárhatnának maguktól, hogy helyesen ismerjék fel saját és ellenfeleik érdekeit. Történelmi példák sokasága bizonyítja, hogy nem csak az emberek, de gyakran a társadalmak sem látják helyesen érdekeiket és a heves vitába, sőt a vita legszélsőségesebb formájába, a háborúba fektetett óriási erőforrásaik ellenére is veszítenek.

Az egyik legfatalistább szónoki formula a „nincsen más választásunk, mint...” általánosan csak drámaian hangzó frázis. A dolgok természete azt mutatja, hogy a legtöbbször még a reménytelennek tűnő helyzetekben is van más lehetőség, mi több számtalan más járható út és lehetőség kínálkozik, ha a vitázó meghagyja magának a szabadságot, hogy eljen velük. A rossz vitakultúra egyik fő ismérve, hogy a vitázó partnerek igyekeznek egymás szabadságát minél jobban korlátozni, miközben, kulturális megrögzöttségeiknek megfelelően, saját gondolati és döntési szabadságukat is végletesen leszűkítik. Tragédiába torkolló végkifejletek jellemzője, hogy mindig utólag derül ki az események tanúi számára egy-egy reménytelen helyzet kézenfekvő megoldása, mely mindvégig föl volt kínálva. Ez a megállapítás a valóperes ügyektől, az ellenzék és hatalom közötti állóháborúin keresztül az országok közötti összecsapásokig terjedően érvényes.

Mi következik a fentebb leírtakból? Arra kell törekedni, hogy vitáinknak ne győztesei, hanem nyertesei legyünk. A legjobb, ha a résztvevő felek mind a nyertesekhez tartoznak. A kompromisszum által a nyereség a felek számára külön-külön korlátozottabb ugyan, de az egyezség status quója stabilan fenntartható. A vita hevének lehűtése is kívánatos – nemzeti karakter ide vagy oda. Az elérhető és elérhetetlen célok időbeli felismerése, illetve azok árának helyes megállapítása is fontos. Tudomásul kell vennünk, hogy a dolgokat józanul, észérvek mentén lehet csak jól kezelni, nem a helytelenül predesztinálnak hitt magatartásformák és elvárások alapján. Ha tartós sikerre vágyunk, mindenekelőtt történelmi és társadalmi beidegződéseink béklyói ellen kell szabadságharcunkat eredményesen megvívunk.

KATÓ ZOLTÁN

A Brexit és következményei az Európai Unióban és Magyarországon

Tavaly január 31-én bekövetkezett az az esemény, amelyre sokan nem tettek volna nagy tétet: az Egyesült Királyság, az Európai Unió második legnépesebb és második legerősebb gazdasággal rendelkező országa, egyben Németország után második nettó befizetője távozott az unióból. Ezzel az EU elvesztette egyik tagját, amely – Franciaország mellett – az ENSZ Biztonsági Tanácsának is állandó tagja, és amely a legerősebb hadsereggel rendelkezett az unióban. Az EU történetében először fordult elő, hogy az egyik tagállama kilépett, s ezzel a tagországok száma csökkent. Az Egyesült Királyság így precedenst teremtett.

A Brexit előzménye David Cameron konzervatív párti brit miniszterelnök 2013. januári ígérete volt, miszerint, ha pártja megnyeri a következő, 2015-ös választást, népszavazásra bocsátja az EU-tagság kérdését. Cameronnak nem állt szándékában, hogy kiléptesse országát a közösségből, ezért lépése hazárdjáték volt. Biztosra vette, hogy a referendumon a maradáspártiak fölényes győzelmet aratnak.

A 2016. június 23-i népszavazás azonban meglepetésre – ha csekély mértékben is (51,9%) – a kilépespártiak győelmét hozta. Ezután több mint hároméves emlékeztetőes hozavona következett, melybe Cameron után Theresa May miniszterelnök is belebukott, míg végül az elődeinél harcosabb Boris Johnson jelenlegi kormányfőnek sikerült végigvinnie a folyamatot.

A kilépést követő szűk egy évben sok izgalom, vita, szócata után, szinte az utolsó pillanatban (a végső határidő az év utolsó napja volt), december 24-én megszületett a megállapodás az EU és az Egyesült Királyság jövőbeni kapcsolatrendszerének feltételeiről is. Ez az első ilyen jellegű, és mindkét fél számára az eddigi legnagyobb értékű szabadkereskedelmi szerződés, amelyet az EU egy külső országgal kötött. Vám-, illeték- és kvótamentes árukereskedelmet tesz lehetővé, de

nem iktatja ki a vámkezelést, és nem terjed ki a brit gazdaság 80%-át kitevő szolgáltatások kereskedelmére, emellett megszünteti az emberek szabad mozgását biztosító uniós szabadságjog érvényesítését, amely helyett mindenki egyformán érvényes pontozásos elbírálási rendszerre épülő bevándorlási szabályozást léptet életbe.

Tudvalevőleg éppen ez, az unión belüli szabad mozgás, az Egyesült Királyságba irányuló többmillió, főleg kelet-európai bevándorlás volt az egyik fő oka annak, hogy a britek megelégték az EU-tagságot. A másik fő ok az volt, hogy az EU-t kedvező gazdasági lehetőségeket nyújtó közösségnek tekintették, de fokozatos politikai unióvá válását nem tudták elfogadni, egyre jobban sértette hagyományos különállásukat. Emellett úgy értékelték, hogy az unió rosszul kezelt olyan fontos kérdéseket, mint a gazdasági világválság, a bevándorlás vagy a nemzetközi versenyképesség.

A Brexittel mindkét fél veszít. Az EU a szabadkereskedelmi megállapodással legfeljebb mérsékelni tudja veszteségeit, míg a brit gazdaság vesztesége még a jövő kérdése. Ha London, ahogy tervezi, szabadkereskedelmi megállapodásokat köt a brit nemzetközösség tagjaival, Kínával, esetleg Indiával, a távol-keleti országokkal, csökkentheti, vagy akár kompenzálhatja is veszteségeit.

Magyarország és általában a kelet-közép-európai uniós tagországok számára azonban több szempontból is veszteség a Brexit. A britek 10,5 milliárd euróval járultak hozzá az EU költségvetéséhez (igaz, ebből 6,3 milliárdot visszakaptak támogatás formájában). Ez nagyjából megegyezik azzal, amit Lengyelország kap, és több mint kétszerese annak, ami Magyarországnak jut a közös alapokból. Vagyis az EU-nak ennyivel kisebb a költségvetése, ami az elmaradottabb tagállamoknak, mint amilyen Magyarország is, érzékelhető kárt okoz.

Folytatás a 2. oldalon

Határok nélkül

MAGYAR ADÁSOK AZ OSZTRÁK RÁDIÓBAN, TELEVÍZIÓBAN – Beszélgetés Hausmann-Farkas Erzsébettel –

Kérem, mondja el, hogyan, miként került az Osztrák Rádió-Televízióhoz?

Volt egy üres szerkesztői állás és megpályáztam, először német nyelven tudósítottam, majd kibővítették a magyar szerkesztőséget és felkérték, hogy építsem fel a magyar programokat és az internetes megjelenést 2000-ben. Pár évvel később elkezdődött heti rendszerességgel egy hírblokk szerkesztése és összeállítása magyar nyelven... Immár 20 éve koordinálok a magyar szerkesztőséget mint burgenlandi magyar, de 56-os gyökerekkel is rendelkező szerkesztő...

Kiből áll a magyar szerkesztőség?

Négy alkalmazott szerkesztő: Palágyi Zsófia, Bogárné László, Bányi Kriszta, Hausmann-Farkas Elizabeth. Két szabadúszó szerkesztő: Molnár Barbara (Del-Burgenland) és Nagy Alexandra (Bécs), Kelemen Dorottya modelálja a tv-műsort, de ő egy másik szerkesztőséghez tartozik...

Mióta vannak magyar adások a rádióban, tv-ben?

Adt isten magyarok műsorunk 2020-ban volt 30 éves, a rádióadások még előtte jöttek létre 1984-ben egyes adatok szerint.

Mekkora érdeklődés tapasztalható bel- és külföldön?

Nagy az érdeklődés Ausztriában, de Magyarországon egyaránt és persze olyan országokban is, ahol magyar népcsoport él, külhoni magyarok, diaszpora stb... Ausztriában sok esetben az osztrák nyelvű hallgatók is követik az adásokat – sokan – többezren követik internetes oldalunkat és facebook oldalunkat, mi nem közöstünk ki, hanem integrálunk – ha a téma megköveteli, akkor osztrák nyelvű interjúpartnereket is megszólaltatunk és így sokszor kétnyelvű riportokat is hozunk, ami érdekes az osztrákok számára és meghallgatják az adásokat...

Jelenleg hogyan alakul a műsor a rádióban és a tv-ben?

Rádiós hírekben aktuális témákról tudósítunk, elsősorban Bécs és Burgenland és persze magyarság, de persze nem hiányozhatnak a napi történetek sem – főleg, ha a koronavírusról van szó. De tudósunk az egyes tartományokban élő magyarokról is, és határon átnyúló osztrák-magyar témákról. Magazinműsorunk vasárnapon, amely egyórás – inkább színes és könnyed

rendezvényekről vagy eseményekről számolunk be: főzőcske, barkácsolás, természetgyógyászat, egyesületi rendezvények, portrék stb., kulturális adásunkban hétfőn este olyan személyekkel beszélgetünk, akik a kultúra terén tevékenykednek, érdekes személyiségek, feltalálók. Nap hírmagazinunk utolsó részében hétfőn a kultúra a téma, kedden a gyermekműsor, szerdán a folklór és a népzene, csütörtökön a rendezvénynaptár, pénteken az ifjúsági műsor, szombaton a sláger és vasárnap pedig a kert, a csillagok, a horoszkóp, az életmód, a receptek...

Kielégítőknek tartja-e az adást időket?

Örülünk, ha tv-adásokat kibővítenek egy év adása és nem csak hat adásunk lenne egy héven – annyi az érdekes magyar vonatkozású téma, de kevés az adásidó – egyre több a magyar Ausztriában – a gazdasági okokból ideköltözött magyarokat is el kell látni magyar adásokkal – az anyanyelv ápolása érdekében, az integráció érdekében, nem magyar szigeteket kell felépíteni – hanem itt élő magyarokról magyar kultúrát.

Miben látja a műsorok további kiépítésének lehetőségét?

Ha nincs műsoridő, akkor mit lehessen kiépíteni – de jó lenne egy hosszabb ifjúsági műsor, hisz a fiatalok a jövő, az itt élő magyar fiatalok, hogy legyen utánpótlás az ORF magyar szerkesztőgében. Ezt egyes ausztrai-magyar egyesületek is tudnák ajánlani.

Mik lennének a műsorszolgáltató felé a kívánságok?

A Magyar Szerkesztőség kapja meg azt a fontosságot, amelyet megérdemel.

Rádióadások a következő hullámhosszon:

Burgenland Nord: 89,6 MHz és 96,2 MHz

Burgenland Mitte: 93,5 MHz és 96,2 MHz

Burgenland Süd: 94,9 MHz és 93,5 MHz

Wien und Wien Umgebung: 94,7 MHz

Hírek naponta 18.45 – 19.00 óra között Magyar Magazin minden vasárnap 19.03 – 20.00 óra között

Színes Kulturágin minden hétfőn 20.30 – 20.50 óra között Adj! Isten Magyarok minden második hónap második vasárnapján 13.05 órától ORF2 – következő műsor március 14-én, 13.05 órákor ORF2

TÁMOGATÁSI KÉRELEM

Támogatási akciónk 2002. júniusi beindítása óta – ide érve az Őrség naptárunk révén átutalt adományok – a Bécsi Napló 2020/3. számában közvettett 115.265,63 euró 2021. január 20-ig az alábbi támogatással növekedett:

Adorján István	50,00	Horváth Csaba, Dipl.-Ing.	20,00	Ott Éva Mária,	20,00
Agoston József	15,00	Horváth-Sarródi József, DI	20,00	Pálfi Dördye	30,00
Agostonné Gasztonyi Katalin	30,00	Hubbes-Tana Annemarie	20,00	Passl Mariana, Mag. Pharm.	50,00
Albert Ludwig, Dr.	30,00	Hunyady Péter, Dr.	30,00	Pathy Gert, Mag.	30,00
Andrewitch Edith	15,00	Háasz Katalin Anna	15,00	Pathy Ludwig, Dr.	50,00
Apotheke Buchkirchen		Háasz Gáspár + Anna	20,00	Pongrácz Vilmos	50,00
Mag. Karac	50,00	János Gyula, DI	20,00	Prie Katalin	50,00
Aved Levante, Dr.	100,00	Jeney Edeltraud	50,00	Prikler Pál, Dipl.-Ing.	50,00
Balázs Péter	25,00	Juhász Árpád	20,00	+ Jolanda, Mag.	50,00
Balog Pál	25,00	Justis Stephan, Dr.	50,00	Pusztay Csaba, Mag.	25,00
Balogh István, Dr.	18,00	Juszkó Stefan, Dr.	30,00	Rádák János	30,00
Barrus Attila	50,00	Káta Robert	20,00	Rádai Peter, Dr.	50,00
Bazsó Ferenc	25,00	Kántás István	50,00	Rádlly Ferenc-Előd, Dr.	40,00
Beck Andreas, Dr. med.	30,00	Kapczá Anna	30,00	Ramharter Günther	50,00
Bela György	30,00	Karácsonyi Miklós, Dipl.-Ing.	12,00	Rehák Stefan	15,00
Bencsik Nikolaus, Dr.	30,00	Kautny Endre, Mag. pharm.	10,00	Remetey Miklós	20,00
Béres György	20,00	Kecskés Illés	30,00	Rétek József	25,00
Berger Maria, Mag. Pharm.	20,00	Kemenes Ferenc	45,00	Rudan Peter, Dr.	50,00
Bodi Franz, DI	20,00	Kertész Imre, Dr.	20,00	Sabanás Philipp, Dr.	20,00
Czerny Eva	20,00	Kilyén Adalbert, Dr.	50,00	Sárkány Mária	20,00
Csonka Vince	50,00	Király László, Dr.	10,00	Schenk Gabriella	20,00
Csernay Árpád, Dr.	80,00	Koczó Endre	51,50	Schmögatsch Andrea	30,00
Csispó Mariann	10,00	Koller Manfred	30,00	Schuster Peter, Dr.	20,00
Csonknyi Wilhelmine	30,00	Körner Erich, MMag.	20,00	Dipl.-Ing. + Judit, Mag.	15,00
Csongvai Mária	30,00	Kozmoszky Mária	30,00	Simó Geza + Gizella	20,00
Csonka Dezső, Jámbor Judit	100,00	Kottan Susanne	30,00	Simonfay Mária	20,00
Csordás Ádám	50,00	Kovács László	20,00	Simonffy Gábor + Erika	15,00
Czingerbar Aladár	100,00	Köves Zsuzsanna, Mag.	100,00	Slipkovich Walter, Dkfm.	20,00
Demeter György	10,00	Kövi László	40,00	Szabó Barna, Dr.	20,00
Denes Mária	20,00	Krassay Pál, Dipl. Kfm.	10,00	Szabó Barna, Dipl.-Ing.	20,00
Dowas Katalin	15,00	Krátschmer Katalin	50,00	Szabó Margit	25,00
Duris Pál, Mag.	80,00	Kraxner Josef, Ing.	30,00	Szalai Judit, Dr.	50,00
Egyed Barna	30,00	Kriston Ferenc + Eveline	70,00	Szeleký Stephan	50,00
Endrédi Barnabás	50,00	Kulman Alexander	20,00	Székely Péter	20,00
Endrédi Gizella, DDr.	25,00	Kulmann Ernst + Susanne	30,00	Szöke-Bénes Robert	50,00
Fábián László	30,00	Kurdi Miklós, Dr.	50,00	Szölösi Déla	20,00
Fay Susanne	30,00	Laky Tibor	50,00	Tápai Ferenc	30,00
Fodor Mária, Ilona Stüberl	50,00	Lantos Ferenc, Dipl. VW	40,00	Tekei Béla, Dr.	50,00
Fonyó Pál	10,00	Lanzmaier-Ugrt Katalin-Maria	50,00	Terkeli József	30,00
Forgó László	100,00	Lauringer Peter, Dr.	20,00	Tichy György	10,00
Frank Friedrich	15,00	Lauringer Stephan, Mag.	20,00	Tornyay Erzsébet	30,00
Gáll Mária	20,00	Lauringer Wilhelm	25,00	Tsohobey Tamás József	20,00
Gálos Tibor, Dr.	10,00	Lelley Tamas, Dr.	30,00	Udvári Katalin, Mag. Pharm.	30,00
Gece Mária + Linke Mária	20,00	Liska Kristóf, Dr.	50,00	Ugrt Michael	50,00
Gergely András	10,00	Lisz Franz	25,00	Unger Géza, Mag.	30,00
Gercsenyi Enikő	20,00	Löschl Josef	50,00	Vadász Gabriella	50,00
Guthy Emma + László	20,00	Loss Eszter, Mag.	20,00	Vadon Mária	50,00
Guzi Rózsa	10,00	Magich Miklós	20,00	Vargha Tamás	20,00
Gyöngyösi István	20,00	Marton Georgeta-Maria, Dr.	50,00	Vass Gyula, DI	20,00
György Erzsébet	100,00	Mészáros Judit, Dkfm.	10,00	Vencser László, Dr.	30,00
Györi Vilmos	10,00	Miklós Helmut	20,00	Vereb Ilona	30,00
Haas Erzsébet	30,00	Miklós Piroksa	35,00	Vince Gábor	10,00
Haddad Waseem + Réka, Mag.	50,00	Mileitics György + Ingrid	50,00	Viskóné Varga Judit Katalin	20,00
Hajdu Ildikó	15,00	Molnár Rozália	30,00	Wagner Ilona	20,00
Hargitay Matild	20,00	Münch Judit, Mag. Dr.	30,00	Walter Krause Ilona, Dr.	25,00
Havasi Orsolya	50,00	Nagy Árpád	20,00	Wavvin Agnes	10,00
Heger Floris, Dr.	30,00	Nagy Judith-Liliana	10,00	Wolfsch Kázmér	30,00
Hegy-Balogh Judit, Dr.	50,00	Nagy Lajos	20,00	Wurmbrand-Hartmann	20,00
Hodor Mária-Magdolna, Dr.	25,00	Nagy Rozália	10,00	Gerlinde, Dr.	10,00
Höfler Katalin Teresia	50,00	Nagy Bojarszky Katalin	20,00	Zachar Tünde + Hajzer Attila	20,00
Hollo István, Tereza	50,00	Nemeth Nándor	20,00	Zaják András + Herlinde	20,00
Horváth Béla	20,00	Neumann Etelka	20,00	Zimányi Zoltán	20,00

A támogatások eddig befolyt teljes összege 121.332,13 euró.

Hálás köszönet mindazoknak, akik támogatásukkal lehetővé teszik a Bécsi Magyar Otthon fenntartását, amely a legkülönbözőbb rendezvények, társas összejövetelek mellett a Bécsi Magyar Iskolának is otthonul szolgál.

Mag. Hollós József elnök Dr. Seidler Andrea főtűtőkar Tánczos Zoltán pénztáros

Napló postája

OLVASÓI LEVÉL

Válasz Boldis Endre levelére

Döbbenettel olvastuk többedmagammal, hogy meny-nyi tárgyi tévedést lehet belesűríteni ráadásul egy vezércikkbe.

Tiszteelt uram! Köszönöm, hogy döbbenetével és olvasói levelével megtisztelt. Hosszú levelének fő felvetéseire röviden válaszolok.

Magyarország és Lengyelország még nem vétőzta meg az EU 7 éves költségvetését, csupán jelezte, hogy meg fogja vétőzni, ha nem hagyják ki a jogállamisági kritériumot.

Igaz van, a cikk megírásakor Magyarország és Lengyelország kormányai blokkolták az EU 7 éves költségvetését és a jövő Generáció Covid-19 Újjáépítési Alapot, és bejelentették elkerülhetetlen vétőzát, amennyiben az ezekhez a meghatározó jelöltségű pénzügyi alapokhoz kapcsolt jogállamisági kritériumrendszer továbbra is fennmarad. A cikk megjelenése után történt, hogy annak ellenére, hogy a kritériumrendszer sértellenül megmaradt, a bejelentett vétő mégis elmaradt és a két ország hajlandó volt az egyttműködésre. Bejelentették viszont, hogy ezt a kritériumrendszert az Európai Bíróság előtt megátmadják és csak annak végleges döntése után alkalmazják, amennyiben a bíróság az EU-s joggal összeegyeztethetőnek találta azt.

Magyarországnak nem csupán 100 évre visszatekintő jogállamisági és demokráciára vonatkozó szabályzata van, hiszen már 1222-ből ott van az Aranybulla (II. András), ami olyan, mint egy alkotmány. Sokak szerint elegendő lenne mindazt betartani és betartatni, és akkor már az ún. rendszerváltáskor sem merült volna fel új alkotmány létrehozásának az igénye.

Nem értek egyet! Történetileg fontos ugyan az Aranybulla, de Magyarországnak a jogállamiságot és demokráciát garantáló, korszerű Alkotmányra van szüksége. Kérem, ne keverjük össze a fogalmakat!

Nem igaz, hogy Magyarország lakosságának 70%-a az EU-ra bízna a jogállamisági kritériumainak megállapítását (milyen lakossági felmérés alapján?), hiszen ebben a kérdéskörben már volt egy átfogó nemzeti konzultáció, melyre a lakosság nagy része elsöprő, több, mint 90%-os többséggel visszautasította a migránsok szétosztását. Látszólag nem ugyanaz a téma, pedig igen, itt van a kutya elásva.

Tisztelettel: KATÓ ZOLTÁN

A Brexit és következményei...

Folytatás az 1. oldalról

Az Egyesült Királyságban felmérések szerint 1,2 millió kelet-európai munkavállaló dolgozik, 2017-ben 98 ezer magyar állampolgár élt az országban. Akik közülük már megszerezték a letelepedési és munkavállalási vízumot, vagy az idei június 30-át határidőig kérvényezik a letelepedési engedélyt, változatlan feltételekkel továbbra is maradhatnak. Ellenben a jövőben munkát vállalni szándékozó magyaroknak sokkal nehezebb lesz a pontozásos rendszerrel céljukat elérni. Ugyanez vonatkozik a magyar diákokra, akiknek körében eddig nagyon népszerűek voltak, sorrendben a német és osztrák egyetemek után az angliai egyetemek. A Brexit jelentősen megrágtja a képzési költségeket: míg az uniós tandíj 9250 font (3,6 millió forint) volt, ezentűl évente 10 ezer – 38 ezer font (4–15 millió forint) lesz. Nem kapnak kedvezményes diákhitelt, és a félvállról hosszabb időre érkezőknek diákvizumot is kell igényelniük.

A brit kormány vízumrendszert vezetett be a január 1. után érkező uniós, köztük magyar állampolgárok számára, kivéve a legfeljebb hat hónapos vízummentes beutazást (pl. turizmus). Viszont október 1-jétől kivezetik a személyi igazolványokat, mint beutazáshoz használható okmányokat, az uniós állampolgárok kizárólag útlevéllel igazolhatják magukat.

Ami a kétérdályú kereskedelmi illeti, a veszteségek Magyarország számára várhatólag viszonylag csekélyek lesznek, 0,2–0,3%-ra teszik az ebből adódó GDP-csökkenést. Az Egyesült Királyság Magyarország 10. legnagyobb exportpartnere volt 2019-ben, ami összesen megközelítőleg 3,6 milliárd euró értékű kivittelt jelentett. Az egyttműködés folytatódni fog, különösen az energia- és az autópár, a dekarbonizáció, a mesterséges intelligencia és a környezetbarát mobilitás területén.

Súlyosabb a politikai következmény: Magyarország elvesztette egyik fontos uniós szövetségeseit. Orbán Viktor miniszterelnök nem véletlenül agítált a referendum előtt fizetett nagy-britanniai hirdetésekben a maradás mellett. Igaz, hogy a referendum döntését később tiszteletben tartotta, nem bírálta, és nem próbált meg ártani a briteknek különböző módokon, mint több más tagország vezetője. A közelmúltban a Welt am

T. KOVÁCS PÉTER

A Bécsi Napló az európai szellemiségű magyarságért

Sokan lelki válsággal élnek meg nem is annyira a hagyományos értékek, de a hozzájuk kapcsolódó, kiművelésüket szolgáló eszközök „leváltását”, újaknál való kicserélődését, olyannyira, hogy merőben összekeverik az értékek jelentő celt az eléréséhez használt eszközökkel, mintha az utóbbiak megváltozása egyben a korábbi, hagyományos értékrend devalválciójával járna együtt. Nem kizárólag elméletileg, de főként a mindennapi gyakorlatban ezek a megtapasztalások, mintha az etalonnak bevált és használt mérések a pénz mindenkorí árfolyamához lennének hasonlíthatók. Ámde az eszközök kiválasztásának nem kell együtt járnia az értékek viszonylagosításának. Gereben Ferenc olvasáskutató szociológus idevágó tanulmányaiban összeveti az olvasáskultúrát a napjainkra uralkodóvá vált digitális eszközök szinte minden mást kizsírító szerepével. Kétségtelen az új, másfajta eszközök kiválasztása és alkalmazása révén megváltozik az értékek sorrendje is, sőt, egész életvitelünk, ez azonban nem járhat a tartalmak elcségyesedésével, sőt, elcsikkadásával, aminek tudatbeli elhelyezkedése nem egy vonatkozásban felveti az elértékeltelenséget, devalválció kérdését.

Nos, éppen ezen alapvető kérdések felvetése, megvitatása sokkal hatékonyabban lehetséges a modern technika eszközeivel. Digitálissá változott napjainkban nyilvánvalóan a technika, elektronika urálja a mezőnyt. Kétségtelen, ez a hagyományos eszközök és tudattartalmak messzenemő módosulásával jár, miközben arra is kell gondolnunk, hogy ugyanazon szellemi-kulturális javakhoz manapság a modern technika eszközeivel gyorsabban hozzájutunk, nem hallgatva el, hogy az a minőség mellett mennyiségileg megtevőztől túlbírjanzással jár. Éppen ezért nem árt altnálni a mérték betartására, az önmérsékletre. Tétélesen mégis el kell fogadnunk, hogy ugyanazon ismeretanyag különböző utakon és módszerekkel közvetíthető.

Milyen szerepet tölthetnek be a tömegtájékoztatás eszközei? Kiemelt példaként kérdezzünk rá arra, mi-ben mutatkozik meg ez a Bécsi Napló vonatkozásában? Feltétlen európai magyarságunkat művelünk és tudatosítunk, olyan szinten és igénnyel, ami eleve fel-nőtt, kritikusan gondolkodó személyeknek tételezi fel az olvasókat. A Bécsi Napló így nem gyermekjűknek, netán egyesületi közlöny, szórakoztató vagy éppen-szerelmű alomelőző sajtószerv, hanem a rendelkezésre álló eszközök segítségével mindent elkövet az időtálló életvitel ébrentartása érdekében. Úgyel a helyes arányokra, kerüli az egyoldalságot. Mindenekelőtt keresi és megkísérli betölteni a magyarságot. Kevésbé

kevésbé magasabb értékek megteremtését lehetővé tevő cél, sokkal inkább mint eszköz urálja a lelkiületet. A béke biztosításának előfeltétele, legfőbb eszköze az anyagi jólét fenntartása. A jelen öncélúságának a jólét hajszolása lett a cél.

Miben rejlik tehát – különösképpen európai vonatkozásban a Bécsi Napló feladata? Négy évtized vajdudatöréveiseit.

Tájékoztart a Nyugaton élő magyar közösségek életéről, hangot adva tevékenységüknek, megosztva gondjaitak.

Hangsúlyfektet a magyar örökséget jelentő szellemi-kulturális értékek bemutatására elsősorban Nyugaton.

Feladatának tekintt a közvetítést nyelvek és kultúrák között. Ausztriai sajtóorgánunként ismételten foglalkozik a magyarokat és osztrákokat érintő, egybeekötő szellemi-kulturális kapcsolatokkal.

Az egytelmes magyarság eszméiségén áll.

Egész alapállásban az európai integráció elkötelezettje. Nagy hangsúlyt fektet a politikai-jogi állapotok alakulása mellett a szellemi-kulturális áramlatok kivételére.

A kiadó és a szerkesztőség becsületből, kötelességből látja elfeladatát, végzi munkáját.

Átekintve a fentebbi pontokat nyilvánvaló, hogy a Bécsi Napló kiadása nem jelenthet öncélúságot. Lényegében az egytelmes magyarság szolgálatát vállalja európai szellemben.

Mindez összevetve a Bécsi Naplóban hitelességre törekszünk. A lap gyakorlati megjelenődése nem keveredhetik ellentmondásokba meggyőződésünkkel. Úgyelünk olyan hangnemben, stílusban és külső formában igyekszünk közérthetően megfogalmazni, alakítani az olvasók felé az általunk képviselt elveket, tartalmakat. A változó időben is az állandóság és folyamatoság követelménye szabja meg törekvéseinket. Nem követjük az egymást váltó divatáramlatokat, nem engedünk a sikerletenség, celtálanság kísértésének. Minden megészünssel fenyegető gond közelebb tudjuk és valljuk, hogy ebben a sziszifuszinak minősíthető vállalkozásban felhátok életünk meghatározó elemei. Végül is a változót feladatokat vállalva a Bécsi Napló hivatást tölt be.

Elntakarásunk, azaz magyarságunk megőrzése elemeltársítási igény és követelmény.

Az újság, mint olyan, információs és kommunikációs eszköz.

Alapállását tekintve szellemi fórum, amely ideológiai és pártpolitikai kötelezettségtől függetlenül valja a pluralisztikus demokrácia elvét.

DEÁK ERNŐ

A magyarság megtartó ereje IV., 2020. október 2–3-ára Farádára meghirdetett konferenciára tervezett előadás befejező része.

KELET-KÖZÉP-EURÓPA FEJLŐDÉSE

A GLOBSEC 2020 évi jelentése

Betekintés a 2020-as Tátra Csúcstalálkozó jelentésébe. A Kelet-közép-európai régió (KKE) gazdasági fejlődésének ez évi összefoglalója, az új Kelet-közép-európai stratégiai transzformációs index (STI).

2020-ban a COVID-19 világjárvány a világ gazdaságára számára soha nem látott erősségű sokkot okozott régióan és év elején. Ez leallította a globális gazdaságot – az európai gazdaság csupán a második negyedévben csatlakozott a világhoz. A lakosság körében változatlanul magas, 80% feletti az EU támogatottsága. A Kelet-közép-európai (KKE) gazdaságok mutatóit is.

A COVID-19 járvány valószínűleg behatolási pontot jelent a globális gazdaság és a tágab értelemben vett globális rend számára. Európába érkezése lehúzta a Kelet-közép-európai (KKE) gazdaságok mutatóit is.

A COVID-19 által előidézett zavarok felnyitották a meglévő makrogazdasági modell hiányosságait, hangsúlyozták sérülékenységét és strukturális hibáit, továbbá annak szükségességét, hogy a nagyrészt gyártásalapú, alacsony értékű termelési narratívát el kell hagyni. Helyette fel kell állítani egy kimerítő makrosztintű pénzügyi keret által irányított alternatívát, ahol a legfontosabb gazdasági szereplők – cégek és munkavállalók – felvirágozhatnak.

Amint a világjárvány a középpontba került, a globális gazdaság területén egyidejűleg hatnak a perifériás gazdasági erők, amelyek a pandémia

NEMZETKÖZI SAJTÓSZEMLE

Összeállította: FETES KATA

Kronen Zeitung

Virussal fertőzött laptopokat kaptak az angliai diákok

Az Egyesült Királyság diákjai a covid terjedése miatt otthon tanulnak, ezért nagy mennyiségű notebook került közöttük szétosztásra. A készülékek azonban malware programokkal szennyezett eszközöket tartalmaztak. A fertőzött számítógépek az első indításkor azonnal kapcsolatba léptek egy oroszországi szerverrel. Egyelőre nem világos, hogy a Kínából származó 23 ezer laptop közül hány volt kártéves szoftverrel fertőzött.

A segitsiünk technológiáján (Get Help With Technology) elnevezésű kezdeményezés részeként vásárolt a laptopokat az Egyesült Királyság Oktatási Minisztériuma egy kínai gyártótól Shenzhenben.

Az ismeretlen GEO márkanév 23 000 darabos szállítmány, amelyet az elmúlt hetekben osztottak ki az iskoláknak, a Gamareu computer virussal fertőzött. Ez a 2010-ben felfedezett vírus lehetővé teszi távoli számítógépek hozzáféréseit a rendszerhez.

A GeoBook 1E eszközök 2019 végén építették, és rögtön Windows 10-t telepítették rájuk. Úgy gondolják, hogy a vírusprogram a Windows telepítésével együtt a gyárban került a gépekre. A malware-re az iskola munkatársai figyeltek fel, akik átvizsgálták a laptopokat, mielőtt továbbadták volna őket a diákoknak.

A Sophos vírusadásának egy négy évvel ezelőti blog jegyzete szerint, a Gamareu-vírus közelének hozzáférést biztosít távoli fertőzött rendszerekhez, és USB adathordozókon terjed előszeretettel.

NATIONAL GEOGRAPHIC

Elefántok vándorlását követik a világűrből

Az Oxfordi Egyetem és a hollandiai Twente Egyetem együttműködésében megvalósított projektben a Worldview 3 műhold nagyfelbontású kameráival figyelték az afrikai elefántok vándorlását az erdőben és a szavannákon.

A műhold kameráit egy mesterséges intelligenciával összekapcsolva, az állatok megzavarása nélkül pontos adatokat nyertek az egyes csordák létszámáról, sőt az állatok nagyságáról is. A területet pásztázva a műhold képes néhány percenként több mint ötezer négyzetkilométernyi térség képanyagát összegyűjteni. Ha szükséges, a folyamatot meg lehet ismétlni másnap, amikor a műhold a Földet megkerülve ugyanazon térség fölé ér.

A módszer lehetővé teszi az országról országra vándorló állatok listázását, mivel a műholdak munkáját nem befolyásolják a helyi konfliktusok.

Az afrikai elefántok populációja – az orvvadászat és az élőhelyük rohamos elvesztése miatt – a múlt században jelentősen csökkent. A vadon élő, körülbelül 40 ezer elefánt a veszélyeztetett állatok listáján van. Pontosán kell tudni hány állat él Afrikában. A faj megmentése érdekében létfontosságú a pontos megfigyelés. A műholdas képfelbontás minősége folyamatosan növekszik, így lassan lehetővé válik a kisebb állatfajok megfigyelése is.

Farsangoló

Beküldte: Szirmai Szabó László és Pusztay Csaba

Rákosi Mátyás: Aki nincs velünk, az ellenünk van.
Kádár János: Aki nincs ellenünk, az velünk van.
Grósz Károly: Aki ellenünk van, az is velünk van.
Gyurcsány Ferenc: Aki még mindig velünk van, az nincs magánál.
Orbán Viktor: Aki nincs velünk, az nincs is.

Nyuszika és a róka találkoznak az erdőben.
Nyuszika közön: -Szia vörös!
-Te engem ne vörösözz le!
-Miért, jobb lenne, ha lerókáználak?

-Mondja Kovács bácsi, maga mit szokott tenni, ha este nem tud elaludni?
-En? Elszámolok háromig, és már alszom is.
-Tényleg? Csak háromig?
-Háromig, de van úgy, hogy fél négyig is.

A téhen bonyolult állat.
-De én megfejtém.

-Miért nem gyűjt a darázs vasat?
-Mert azt a MEH teszi.
-Van a tőmegsír felett?
-Csapatszellem!

Mi van az idegbeteg ló lábán?
-Psichopata.

The New York Times

240 millió dollár van, de még sincs

Stefan Thomas, a kaliforniai San Franciscoban dolgozó német származású programozó elfelejtett egy jelszót. Feledékenysége úgy tűnik végzetes következménnyel jár. A jelszó ugyanis azt a digitális pénztárcát nyitná, melyben a programozó a 7002 db bitcoinját tárolja.

Kilenc évvel ezelőtt kapta őket, mert egy videóban elmagyarázta, miként működik a kriptovaluta. A bitcoin értéke akkor még kettő és hat dollár között volt. Az utóbbi 1-2 évben a bitcoin értéke nagyon megemelkedett. Jelenleg egy bitcoin több mint 34 ezer dollár ér. Mivel a digitális pénztárcába zárt kriptovaluta értéke naponta emelkedik, jelenleg már a 240 millió dollárt is meghaladja.

A digitális pénztárca programja szerint, a kinyitáshoz tíz próbálkozást engedélyez, ezek sikertelensége esetén kódolja az adatokat és a tartalom mindörökre hozzáférhetelenné válik.

Stefan Thomas már nyolcszor sikertelenül próbálkozott. A cikk megjelenése után többen felajánlották segítségüket a digitális pénztárca feltöréséhez.

NCC

Tenger alatti autós kőrforgalom

A mintegy 50 ezer lakosú Feröer szigetcsoport Dánia autonóm tartománya. Ezek egyike a Streymoy-szigeten fekvő Torshavn és az Esturoy-sziget két oldala között rövidíti le az autótutat az a színes fényekkel megvilágított kőrforgalom, mely a 11 kilométeres tenger alatti alagút látványosságá lett.

Az alagút 1 órától negyedőrára csökkenti az utazás idejét a főváros, Torshavn és a túlpárti öböl két pontja, Runavik és Strendur között. A szigetcsoport második legnagyobb városa, a Bordoys-szigeten fekvő Klaksvíkba pedig fél óra alatt lehet eljutni. Az alagút legmélyebb pontja 187 méterre van a tengerszint alatt. Az emelkedő azonban sehol sem haladja meg az 5 százalékot.

Ahol az alagút Estroy-sziget közelébe ér, kettéágazik. Ezen a ponton alakították ki Eydun Eliassen építész és Trondur Patursson művész tervei alapján a látványosságnak számító kőrforgalmat.

South China Morning Post

Robotlakások sétált új helyére egy épület

Sanghajban 18 nap alatt „sétált” át új helyére az 1935-ben épített Lagena Általános Iskola épülete, hogy helyet adjon egy kereskedelmi központ építésének. A műemlék iskolaépület Sanghai néhai francia koncessziós negyedének megmaradt darabja.

A mintegy hétezer tónás épületet csaknem kétszáz, kerekkel ellátott „robotlábbal” támasztották alá, melyek mozgatóskor egymást váltogatva húzódtak fel és le, sétáló mozgást imitálva.

Az iskolaépület teljes felújítása után helyet ad majd egy kulturális és innovációs központnak.

Az amerikai tragédia után...

Folytatás az 1. oldalról

Ahogy Alexander Hamilton *A föderalis-ta 65.* írásában fogalmazott, a pártok erő-demonstrációjává válik, és több kárt tesz, mint amennyi hasznot hoz.” Sándor Lénárd szerint „félő, hogy a Képviselőház által Donald Trump ellen megfogalmazott vádpont ez utóbbi hatást fogja kiváltani”. Egy dolgot biztosan tart: „A következő hetek, hónapok során továbbra is Donald Trump volt elnök játszhatja majd a főszerepet az amerikai közéletben.”

Hasonlóan, de más súlyponttal látja a dolgot Sengel Ferenc, az Erdély.ma nevű, a magyar kormány által támogatott weboldal főszerkesztője. „Almaikban Amerika vissza-ínteg” címmel nyílegyenesen kijelenti: „Szabad szemmel is látható: az évszázados amerikai álom szertefoszlott. Vége a demokráta romantikának, jön a poszt posztmodern új birodalom... Hogy azon USA-atyákkal, és mondásikaik, cselekedeteikkel mi lesz, akiknek a szobrai 2020 óta döntik, minden nyomukat törlik, nem tudni. Annyi bizonyos, betoloncolják őket az új másságvallás gonoszainak csarnokába, miközben a titokban szervezkedő híveiket üldözni és gyötörni fogják, időként kegyelemből leolvák.” Sengel szerint „az Amerikai Egyesült Államok nem az álmok földje immár... De a vesztések nem mi vagyunk elsősorban. Tösgyökeres, „öshomos” amerikaiak tízmilliói ők. Elveszték az álmaik.”

Még radikálisabban látja Amerikát a Biden-korszak kezdetén Szilvay Gergely: „Az amerikai baloldal szociális halálra, belső száműzetésre ítéli Trump kormányzatának tagjait, alkalmazottait, a republikánusokat és Trump hetvenmillió választóját is.” A Mandiner egyik legkonzervatívabb írója elfelejti leírni: Az amerikai elnökségi rendszer szerves része, hogy az utód leváltja az előd összes munkatársát. De Szilvay messze túllép a tényeken. Ezek szerint „a fő baj az, hogy az amerikai baloldal, annak fő politikai képviselete, a Demokrata Párt és a kapitalista proffitermelést népszerűléssel vegyítő kiadó, társalgó („közösségi”) oldalak fenntartói, a Big Tech és a woke-vállalatok szociális halálra ítélik Trump kormányzatának tagjait, alkalmazottait, a republikánusokat és Trump hetvenmillió választóját is”.

Majdnem ugyanilyen végtelen túlzásba esnek a másik oldalon is. A 444 című weboldalon Kiss Imola hosszasan foglalkozik a QAnon összeesküvés-elmélet híveivel. „Abban bíztak, hogy Trump a hadsereg segítségével visszazsírja a hatalmat és megkezdni második elnöki ciklusát, az általuk sátánista, pedofil és kommunista emberkereskedő-hálózat vezetőinek tartott demokráta előlárókat, valamint az őket támogató hírességeket pedig letartóztatják, majd a guantanamo-i foglyitáborba szállítják és kivégzik őket.” Mivel Joe Biden beiktatása Trump távollétében és ezzel csendben megtörtént, ezzel Kiss Imola szerint „korábban sosem látott méretű kétségbeesést és törest okozott a mozgásban”.

A 444 újságírója egyetleneg kérdésben egyezik a jobboldalon is terjesztett vélemény-nyel, miszerint „még így is naivitás lenne azt várni, hogy a QAnon ennnyivel örökre kifutad”. Emlékeztet arra, hogy „a Kongresszusban már ott ül egy konkrét QAnon-hívó képviselő, Marjorie Taylor Greene, több millióan hitelt adnak ennek az összeesküvés-elméletnek, ráadásul nem csak az Egyesült Államokban, hanem világszerte”. Végül Kiss Imola arra a következtetésre jut, hogy „azok a tényezők, melyek a QAnont 2020-ban igazán berobantották nagyon is megmaradtak: a járvány okozta egészségügyi és gazdasági szorongás, a koronavírusról terjedő tévhitekkel és kártékony dezinformációval keverve.”

Pontosan fordítva ítéli meg a helyzetet Mary Trump, a volt elnök unokahúga. A klinikai pszichológus szerint Donald Trump oly felmérhetetlen károkat okozott az Egyesült Államoknak az elmúlt négy évben, hogy ő kész nevet változtatni, csak hogy eltávolodjon a nagybátyjától. Mary a tavaly megjelent memoárjában „nárcisztikus szörnyetegnek” nevezte Donald Trumpot.

A Washington Post „Fact Checker” rovata egy egész számmal járul hozzá a Trump-korszak megítéléséhez: Az elnök négy éve alatt pontosan 30 573 alkalommal nem mondott igazat egy-egy témában. Ez nem az összes hazug állítás, csak a témák felsorolása, állítja a liberális lap. Ugyanis Trumpnak voltak olyan

megkérdőjelezhető igazságtartalmú állításai, amiket többször is elismételt. A hamis állítások majdnem fele az utolsó évében született. A november eleji veresége után már szinte folyamatosan csak annyit üzent, hogy állítólag elcsalták a választásokat.

Korai lenne megítélni, Joe Biden milyen politikát fog folytatni. Bizonyos következtetéseket le lehet vonni abból a tényből, hogy beiktatása napján több mint egy tucat rendeletet írt alá. Mindegyikkel Trump egy-egy döntését szerette volna megfordítani, például a rendkívül szigorú bevándorlási politika megváltoztatására. A rendeletek között szerepel bizonyos beutazási tilalmak feloldása, az amerikai-mexikói határfal építkezésének leállítása, vagy az illegálisan az Egyesült Államokban tartózkodó emberek állampolgársággal való ellátása. Biden január végére tervezte további rendeletek kiadását a menedéjközi eljárások megerősítéséről és a Trump-határpolitikája által szétszakított családok újraegyesítésére érdekében. Szakértők felhívják a figyelmet arra, hogy a Kongresszusban hónapokba vagy évekbe telhet az elmúlt négy évben bevezetett korlátozó-sok lebontása. Tény, hogy az Egyesült Államok január végén Biden nemzetbiztonsági szintre emelte a klímakatasztrófa elleni küzdelmet, és belép a WHO-ba, az egészségügyi világszervezetbe. Párhuzamosan teljesen megváltoztik a koronavírusos való hozzáállás és Trump alig létező oltási programja.

Joe Biden külpolitikáját az a „félmagyar” származású Antony Blinken hivatott napi lépésekre fordítani, akiről a Bécsi Napló már írt a 2020/6-os számában. Érdekes módon az 58 éves Blinken, aki Barack Obama elnöksége alatt külügyekkel és nemzetbiztonsággal foglalkozott, a nemzetbiztonsági téren ugyancsak „magyar” kapcsolatot érvesnyest: Anne Neuberger kibertudományágért és új technológiákért felelős helyettes tanácsadó lesz a nemzetbiztonsági tanácsban. Az 1956-ban Magyarországról elmenekült George Karfunkel lánya eddig a Nemzetbiztonsági Ügynökség (NSA) kibertudományágért felelős igazgatója volt és olyan országokból származó virtuális fenyegetések „megelőzésére és felszámolására” összpontosított, mint Oroszország, Kína, Irán és Észak-Korea.

Egy apró „magyar múlt” John Kerry esetében is található. Nagynyája, Ida Loewe, Budapestben született, de nem magyar, hanem egy bevándorolt morvaországi család gyerekeként. Biden Kerryt a klímaváltozásért felelős különleges megbízottján nevezte ki. Mivel az új elnök kiemelkedő jelentőséget tulajdonít a témának, ezért Kerry – 2013-tól 2017-ig, tehát Hillary Clinton előtt az Obama-kormány külügyminisztere – a nemzetbiztonsági tanács tagja is lesz.

Hogy Biden első külpolitikai kapcsolatait a két szomszédalál, Kanadához és Mexikóhoz fűzte, megfelel az évszázados hagyományoknak. Kevésbé tradicionális, hogy az elm Európával folytatott telefonbeszélgetését Emmanuel Macron francia elnökkel folytatta és csak utána az angloamerikai tengely szerint Boris Johnson brit kormányfővel. Viszont túl korai azon spekulálni, melyik kormányokkal szemben lesz az új adminisztráció elnöze vagy kompromisszumokra kész, és melyekkel szemben marad elszánt, mint az előd volt. Talán annyit szabad elvárni: egyoldalú döntések helyébe tárgyalások fognak lépni.

MARTOS PÉTER

Felhívás együttműködésre

A németországi Német–Magyar Társaság (Deutsch-ungarische Gesellschaft in der Bundesrepublik Deutschland) és a Németországi Magyar Szervezetek Szövetsége (Bund Ungarischer Organisationen in Deutschland) közös felhívást intézett tagjaihoz azzal a kéréssel, hogy összefogással működjenek együtt a németországi médiában egyre tűrhetetlenebb Magyarország ellen folytatott tudósítások ellen.

A felhívást a Német–Magyar Társaság részéről dr. Gerhard Papke elnök, a Németországi Magyar Szervezetek Szövetsége részéről dr. Klement Kornél elnök jegyezte.

www.becsinaplo.eu

Nyugat-Magyarországtól Burgenlandig

Amikor I. Károly osztrák császár (magyar királyként IV. Károly) 1918. október 16-án közzétette kiáltványát az Osztrák–Magyar Monarchia föderatív átalakításáról, valószínűleg azt gondolta, elebe meg az eseményeknek, hogy így mentse meg a két – immár különváló, de az ő uralkodása alatt maradó – birodalomfél egységét. Másfajta értelmezés szerint viszont a jóakarattól, „Isten kegyelméből” való uralkodásában mélyen hívő, ám verbéli politikusnak bajosan nevezhető uralkodó a manifesztumával inkább elősegítette, mint akadályozta a két önállóvá vált állam, Ausztria és Magyarország felbomlását. Az október 16-ai nyilatkozat ugyanis nemcsak a Monarchián belül élő, történelmi állammal bíró csehek, horvátok (mellettük a szlovének) és lengyelek önállósodási törekvéseit, hanem az anyuállamukhoz csatlakozni kívánó orosz szerbek, románok, illetve a csehekhez hasonló szlovákok elszakadási szándékát is erősítette, annál is inkább, mivel elhunyt a győztes antant hatalmak támogatása társult.

Magyarországon a ruténok orientációja is bizonytalan volt. Egyedül az itteni németiség szorgalmazta – a kezdetben még habozó, majd a románok mellé álló erdélyi szászok kivételével – a Szent István-i állam-erkek fenntartását. Ennek fő oka, miként ezt legjellegesebb vezetőjük, Bleyer Jakab/Jakob Bleyer többször is kifejtette, az volt, hogy a szétszórtan elhelyezkedő sváb nyelvűszigetek további megmaradását veszélyeztetve érezték a nagybomb német tömbök elcsatolásával. Eppen ezért a magyarországi német politikai-sok többsége ragaszkodott Nyugat-Magyarországhoz, a leginkább összefüggő – ráadásul a szomszédos osztrák tartományok azonos nyelvű és részben kultúrájú lakosságával évszázadok óta szomszéd-ságban élő – német nyelvterület megtartásához. Figyelemre méltó, hogy a trianoni határak két oldalán szinte mindenütt magyar települések voltak találhatóak, a nyugat-magyarországi, későbbi burgenlandi területet kivéve.

Etnikai érvek alapján tehát indokoltnak tűnt, hogy Németausztria nagynémét pártja már 1918 októberében, politikai vezetése pedig novemberben bejelentette igényét a döntő többségében németek, jóval kisebb hányadában horvátok és magyarok lakta Nyugat-Magyarországra. Az első osztrák felszoktatást erősíték. Az impériumváltás minden keservét megapasztalt selmeci diákoknak ezért volt orszárlánés abban, hogy Sopron végül Magyarországon maradhatott.

A trianoni döntés emberarcú hatátsai Vas megyében (I.)

A trianoni döntésről történeti, katonatörténeti, politikai-történeti elemzések gazdagon állnak a rendelkezésünkre. Alig esett szó azonban arról, hogyan hatott mindez a mindennapokra, a határ mentén élő emberek életére. Akadt néhány furcsaság is.

Az új határ alkalmanként egyáltalán nem alakított ki életszerű helyzeteket: Ólmod esetében például a határ körbevette a települést és csupán egyetlen oldalon jöhetek volna ki a lakosok a „szákból”, ott azonban dombok magasodtak, ahol nem vezetett egyetlen út sem. Mezei munkára is csak Magyarországon keresztül közlekedhettek. Teljesen logikus volt, hogy visszakerék magukat Magyarországhoz.

A döntést követően nem következett azonnali területfoglalás. Szentpéterfára csak 1921. december 1-én vonultak be az osztrákok. Ahogy más településen, itt is szinte azonnal elkezdődött a tömegekkel is megmozgató nyilvános kampány – kérelmek megfogalmazása, tiltakozó megmozdulások –, hogy a települést csak találják vissza Magyarországhoz. Am a falu egyike része – a „felső falu” – Ausztriához akart tartozni. E csoport vezetője Skrapits János vendégfőls volt. A lakosság nagybóbi része magyar érzelműként a községbíró, Hirsch Ferenc házánál magyar zászlókat lengette Hirsch Ferencnek fogadta a határmegállapítót antant bizottságot. 1924-ben a helyi képviselő-testület mégis megvédte a helyi kocsmáros, s így kaphatott italmérésit engedélyt, amit a hivatalos szervek korábbi magyarellenessége miatt nem akartak megadni.

Új szereplők például a vámosok

Az ellenőrzéshez 1921. január 4-én alakították meg a Magyar Királyi Vámorséget, „amely az újonnan kijelölt határokat mentén látta el a határizeteket és a kishatár-forgalom ellenőrzését.

Többek között Boszokon is fővámkirendelését hozták létre. A település ezután hamarosan szomorú dráma helyszíne lett: „*Inzultis József vámor a határon levő örségi kunyhóban revolverével fölbőltelte magát és azonnal meghalt. Az öngyilkosság oka az volt, hogy beleszerelt egy boszoki leányba és el akarta venni feleségül, de a leány szülei ellenektek a házasságot, sőt még a vámorrel való barátságot is megtiltották a leánynak.* (...)”

Egyes vámorok a hivatalukhoz méltatlan módon végeztek a munkájukat és már kezdetben is akadt, akik

egyáltalán szóba a nagyjából a mai Burgenlandnak megfelelő országrész szláv korridorra alakítása, ezzel Csehszlovákia tengerhez jutásának elérése is.) S bár Magyarországhoz Ausztriának való átadása – a többi területi csontkítással szemben – az eredeti béketervekben nem szerepelt, a magyarországi belpolitikai változások, mindenekelőtt a Tanácsköztársaság kikialtása az osztrák kívánságok teljesítésének kedvezett. Hiába volt Ausztria is vesztes állam, a Szovjet-Oroszország mellett Magyarország is hatalomra jutott kommunizmus európai továbbterjedésétől való félelem miatt az 1919. szeptember 10-i osztrák békeszerződés kimondta Nyugat-Magyarországhoz Ausztriának történő átengedését, mintegy a Magyarországhoz hasonlóan szintén óriási területi veszteségeket szenvedő, ugyancsak életképtelennek tartott állam kárpót-lásaként.

Magyarországon – teljesen érthetően – rendkívüli felháborodást váltott ki e váratlan döntés, amely ellen akkor még felkelbezni sem volt lehetőség. A győztes, a Párizs környéki békeművet megalakító hatalmak ugyanis csak 1919 legvégén ismer-ték el a magyar kormányt, hogy az kiküldhesse delegációját a megkötendő, már korábban ismert-té vált békéfeltételek átvételére, azokról alkotott véleményének kifejtésére. Akárcsak a többi vesztes állam esetében, tárgyalásról nem, csak a megalakító, nemzeti szempontból elfogadhatatlannak tűnő rendelkezések elfogadásáról lehetett szó. Közülük talán – annak ellenére, hogy csak kis létszámú magyar anyanyelvű közösséget választott le – a legfőbb éppen Nyugat-Magyarországhoz szakította volt, amelyet a legtöbben a Magyarországgal 400 esztendőn át államközösséget alkotó másik birodalomfél árulásának, sőt „hullarablásnak” minősítettek. Az osztrák követelésekkel tisztában lévő, ám azok érvényesítésének lehetőségében kételkedő magyar politika vezetést is erősen meglepte a döntés. Ezt tanúsítja, hogy nem sokkal a kommun előtt, 1919 március elején költöztek a terület központjába, Sopronba a nagy múltú, otthonából 1918 végén és 1919 elején szinte teljes hallgatóságával Budapestre menekült selmeczánjai Bányászati és Erdészeti Főiskolát – nyilván nem azzal a szándékkal, hogy az osztrák felszoktatást erősíték. Az impériumváltás minden keservét megapasztalt selmeci diákoknak ezért volt orszárlánés abban, hogy Sopron végül Magyarországon maradhatott.

A terület birtoklásának megosztásáról az osztrákokkal 1920 februárjától megállapodásra vagyó magyar kormány maga mögött tudhatta ugyan a magyarországi németek vezetőit, ám a békeszerződések intézkedései, az ellenforradalom kezdeti szakaszának kaotikus belpolitikai viszonyai és Magyarország diplomáciai elszigeteltsége nem sok reménnyel kecsegtetett. Osztrák részről ugyancsak a rendkívüli gazdasági nehézségek és a belső politikai csatározások akadályozták, hogy bármilyen engedményt tegyenek a magyaroknak. Olyan diplomáciai sakkjátszma kezdődött, amelyben mindkét fél igyekezett meggyerni a győztes hatalmak, illetve a legerősebb vesztes, Németország támogatását. A magyarok az Ausztriában minden politikai érőt aló őhajtott Anschlussot – azaz a Németországhoz csatlakozástól – való félelemlyt egyesén kihánszolták, egyre inkább olyan kompromisszumra törekedtek, amely Sopront és környékét magyar kézen kívánta megőrizni. Az osztrákoknak azonban ez is elfogadhatatlan volt, hiszen Burgenlandtól éppen annak természetes centrumától fosztotta volna meg.

A közvetlen tárgyalások eredménytelenség maradtak, a győztes hatalmakat képviselő Nagykövetek Tanácsa 1921 májusának legvégén az Ausztriának ítélt területek kiűrését követelte Magyarországtól, július végén pedig nemzetközi jogi értelemben is létrejött Burgenland. Erre reagálva a külügyminiszternek is kiváló Bánffy Miklós – Bethlen István miniszterelnökkel – fogalmazta meg a „Nyugat-Magyarországi Sopront” formulát, s elérte, hogy a győztesek elfogadják: az országrész több lépcsőben történő átadása csak akkor kezdődött, amikor a szerbek már megkezdtek az általuk megszállt baranyai és bácsi területek kiűrését. 1921 augusztusának végén, amikor a magyar hatóságok megkezdtek a kivonulást Nyugat-Magyarországról, végül magyar felkelők akadályozták meg a települések osztrákok általi átvételét. A titokban kormánytámogatást élvező nyugat-magyarországi akcióknak döntő szerepe volt abban, hogy Sopron és környéke Magyarországon maradt, ám a „rongyosok” radikalizmusát és teljes önállósodását – az október 4-én kikialtott, Lajtabánság nevű, mindössze egy hónapon át létező kérészállamot – már a magyar kabinet is rosszallással fogadta. Mindenesetre ez a furcsa helyzet tevé lehetővé, hogy Bethlen és Bánffy ravezet tevé lehetővé, hogy Sopron végül Magyarországon maradhatott.

ország közötti közvetítésre. Ennek eredményeként az 1921. október 11–13-a közötti velencei konferencia Sopron és környékének hovatartozásáról népszavazást rendelt el, melyet végül december 14-e és 16-a között tartottak meg. A többségében német anyanyelvű jogosultak kétharmada – első-sorban a soproniak és a nagycenkek szavazataival – Magyarországtól döntött, amelynek először sikerült rést ütni a trianoni falon.

Nyugat-Magyarországhoz elvesztése és Burgenland létrejötte a magyar és az osztrák történettudományban is alaposan feldolgozott témának számít. Domanovszky Sándortól és Házi Jenőtől, Kerekes Lajoson, Hiller Istvánon és Soós Katalinon keresztül a témával újabban foglalkozókk: ifj. Sarkady Sándorig, Orosz Lászlóig és a nemrégiben a kérdésről vaskos monográfiát megjelentető Tóth Imréig sokan kutatták e témát, illetve annak egyes vonatkozásait. Magyarországon mégis erről a területi veszteségről tud a legkevésbébbet a közvélemény. Nyilván amiatt, mivel a kezdeti sokk után – az etnikailag igazságtalanságnak tekinthető megoldás miatt is – ebbe nyugodott bele a legkönnyebben a magarság, s ma már nehezen találunk olyan alakait, aki Burgenland elcsatolását igazán megsírtná.

UVJÁR GABOR

Különös rendeletet is alkotott Köszeg város tanácsa 1923 áprilisában, amelyben megtiltotta, hogy ólmodi és horvát-szidányi lakosok állatot vásárolhassanak a községi vásárbán. Merg *„március 16-ától április 11-ig Horvátországba községbe 198 darab, Ólmod községbe ugyan azon idő alatt 191 darab 3-6 hónapos malacot vittek ki csempészésként. Az elmúlt hetekben erőszakosságukban annyira mentek a nevezett község Községre bejött vásárlói, hogy ráigéressel össze szedtek a nagy malacait, ugy, hogy községi vásárló egyáltalán nem juthatott hozzá. Azt hiszik-e hasznos intézkedés következtében ha nem is megszűnni, legalább egy kissé redukálódní fog a nagymértben elterjedt állat csempészése.”*

Más településekről is voltak furfangos csempészek. Tóth János 1922 áprilisában a községi falat teheneiket csempészni Ausztriába. A Köszeg és Vidéke írta: *Egy szerék trágyát, mely elé négy tehen volt fogva, vitték ki a határ közelében levő földjükre. A vámoroknak azonnal feltűnt a négyesfogát és kérdőre vonták, mire azt felelte Tóth, „nagy a domb, két tehen nem bírja felhúzni a szeréket”. A színtlen ravasz vámorok nem ülték fel ennek az egygyűű mesének, hanem figyelni kezdtek őket. Gyanyuk igazznak bizonyult, mert alig hogy felérték a dombra, a befogott tehének közül az egyik ifj. Tóth Jánossal elütni. Már a második tehen is készüldött kiféle, amidőn a vámorok lefelelték és gazdájukkal együtt bekiseríték a rendőrségre. (...)”.*

Köszegfalván meg a bíró, Witzmann Alajos is három marhát akart csempészni Ausztriába. Sokféle élelmiszer és élvezeti cikk akadt fenn a vámosok: különösen a vaj, a tojás, a túró, a sertés és a dohány volt Ausztriában kelendő.

A csempészet miatt az itthoni piacokról hiányzott a tejhaszn. Faluról falura jártak felvásárolni a tejterméket, hogy nagyban Ausztriába juttathassák. Rigler János bogati és Gáspár Kálmán szombathelyi lakosoktól 1922 őszén felfogaltak azt a nagybóbi mennyiségű vaját és túró, amelyet Nagypósen és környékén vásároltak fel. Különös ötlete támadt 1922 őszén Wiedenhof Józsefnek, aki egy éjszaka a rendőrt állított meg, amikor egy disznótól kiféle. Kiderült, hogy tulajdonképpen az olban egy feléves süldőt akart vámosderecskére (ma: Draßmarkt, Ausztria) csempészni.

HORVÁTH SANDOR

Folytatás a következő számban

A DÖNTÉS SÚLYA

Túlzás volna azt állítani, hogy oltási láz bontakozott ki a magyar társadalomban – annak ellére sem, hogy december 26-án, karácsony másnapján hazánkban is beadták az első, Covid-19 ellen kifejlesztett új típusú vakcinát. A közös ünnep ezúttal is elmaradt: az egyik legnépszerűbb magyar internetes portál, az *Index* újra a Magyarország miatt „töredező európai egységről” írt. A rövid cikk indoklása szerint ezúttal azzal sértettük meg az „európai egységet”, hogy a vakcinabeszerzés miatt hazájában is kritizált Ursula von der Leyen bizottsági elnök által bejelentett „közös oltási napok” előtt egy nappal – Szlovákiához és egyes német tartományokhoz hasonlóan – megkezdttük az oltások beadását.

A már-már szokásossá vált abszurditásokon túllépve lapzártakor azt mondtahajuk: majdnem másfél millióan regisztráltak a vakcinára az erre létrehozott felületen (vakcinainfo.gov.hu) vagy le- vélében, és mintegy 120 ezer embert – főleg egészségügyi dolgozókat, illetve idősothonok alkalmazottait és lakót – már be is oltottak. A több mint három hete kezdődött oltási folyamatnak köszönhetően már olyan honfitársunk is van, aki a második, ún. emlékeztető oltást is megkapta. Bár már látjuk az alapút végét, a tempo nem tűnik kielégítőnek, és a türelem egyre fogy. Míg Izraelben a lakosság majdnem negyedét beoltották már, az Európai Unió országaiiban nagyjából egy százalék ez az arány.

A vakcináció folyamata az EU-ban elsőként – és néhány hétig egyedülként – engedélyezett, Pfizer és BioNTech által kifejlesztett, *Comirnaty* fantázianevű oltánnyalgal kezdődött meg. Szokásos rádióinterjújában Orbán Viktor miniszterelnök méltatta a fejlesztésben kulcsszerepet játszó, Kisjuszállásról származó Karikó Katalint, az oltóanyagot egysenes „magyar vakcinának”, pontosabban a „magyar ész és az amerikai pénz” kombinációjának írva le. Ez utóbbit Karikó Katalin néhány nappal később maga is megerősítette, felsorolva azokat a magyar kutatóitársait és kolégáit, akik nélkül a vakcina kifejlesztése nem sikerülhetett volna. (Nemcsak Karikó Katalin, de az Egyesült Államok színeiben évezésben olimpiai bajnokí címet nyerő Susan Francia – vagy, ahogy a *Nemzeti Sport*nak adott interjújában kérte: Francia Zsuzsanna – is kötődik a magyarsághoz és Magyarországhoz. Ezt jól láthatuk az idei FIV Sportolókai gálán, ahol ékes magyarsággal köszöntötte a résztvevőket és a győzteseket.)

Karikó Katalin nyilatkozatának egy másik részletére is érdemes figyelmet fordítanunk. „Azí reméltem, az, hogy magyar vagyok, egy kicsit össze fogja az otthoni ellenlábasokat, és együtt örülnek, hogy országunkat jó fényben emlegetik, de hát én már ilyen naiv vagyok.” A szokásos „turáni átokról”, az összetartás hiányáról lenne szó? A magyar társadalom döntő többsége valóban és joggal büszke a Kisjuszállásról Szegeden át Pennsylvaniába került biokémikusra, és a magyar szál is

inkább fokozhatja a bizalmat és az oltási kedvet. A döntés azonban a mi kezünkben van: minden megszóláló hangszílyozta az önkéntességet. (A választás szabadsága várhatóan nemcsak az elfogadást vagy az elutasítást, de hosszabb távon az egyes vakcinák közötti választás lehetőségét is jelenti. Az EU országaiba, így Magyarországra is megérkező a Moderna által kifejlesztett vakcina első adagja. A magyar miniszterelnök közben nem először vetette fel – magyar hatóságok megfelelő és biztonságos átvizsgálása után – a kínai Sinopharm által kifejlesztett oltás alkalmazását. A kijelentés természetesen heves ellenkezést váltott ki a magyar ellenzék és hozzájuk közelálló véleményformálók körében, de az Európai Bizottság soraiban is.)

A szabad döntés persze fokozott felelősséget jelent – ráadásul nemcsak magunkról, de családtagjainkról, barátainkról, szereteteinkről, a hozzánk közel lévőkről is döntünk, éppen úgy, ahogyyan a korlátozó intézkedések betartásával vagy megsértésével is. Fontos, hogy a nyomatott, elektronikus vagy éppen a közösségi médiában terjedő hangzavarban is meghalljuk és mi tudjuk választani a hiteles megszólalók hangját. Meg tudjuk különböztetni a felelősségünkre figyelmeztető észrveket az ostoba demagógiától, az előrelátás a menetrend szerint külföldre vitt politikai útszástól, a valóban hozzáférő tudományos szereplők véleményét az áltudományos összeeskütvés-elméletektől.

A választás lehetősége mindannyiunk számára adott. A döntés súlyát növeli, hogy az oltás vagy oltások elfogadása vagy elutasítása mellett Szabadságról és Életről is döntünk.

NAGYMIHÁLY ZOLTÁN

*

A VILÁGMÉRÉTU KESZERNÉK MELLETT AUSZTRIÁBAN ÉS MAGYARORSZÁGON IS MUNKÁLKODNAK KORONAVÍRUS elleni vakcinán. A Pécsi Tudományegyetem egy osztrák biotechnológiai céggel, a Cebinával kezdett közös kutatásba. Jakab Ferenc virológus, az egyetem docense tévé-interjúban számolt be arról, hogy a munka már előrehaladott állapotban van, „a vakcinafejlesztési projekt laboratóriumi fázisa megkezdődött, és január végén, február elején kezdjük az állatkísérleteket is.” A virológus bizík benne, hogy „hamar eredményt tudunk produkálni.” Jakab beszélt az eddig engedélyezett vakcinákról is – a Pfizer/BioNTech, a Moderna és az AstraZeneca cégektől. „Az új ádriai és dél-afrikai mutáns az életében hat-nyolc különböző mutáció gytjított fel, mondjuk így, a spóke-fejérjéhez, ennek ellenére úgy tűnik, hogy a mostani, most fejlesztett vakcinák mindegyike alkalmas ennek az új koronavírus mutációnak kivédésére is. Hogy idöben így marad-e, ezt most még nem tudjuk” – fogalmazott. Szerinte ha később újabb vakcinák kellenek majd a mutációk miatt, akkor ezek kifejlesztése gyorsan megtörténhet. Cebina, az osztrák cég január végéig nem foglalt állást.

Tízéves a Magyarság Háza

„Az elmúlt 11 év nemzetpolitikájának egyik sikere, hogy a Magyarság Háza létrejött és azóta folyamatosan működik. Sokat hozottát a nemzetpolitika elmúlt esztendőkbéli sikértörténetéhez” – jegyezte meg Potápi Árpád 2021. január 22-én, a magyar kultúra napján azon a sajtótájékoztaton, amelyen Csibi Krisztinával, a Magyarság Háza igazgatójával az intézmény megalapításának tízedik évfordulója alkalmából szervezett programokat ismertettek. A nemzetpolitikáért felelős államtitár visszatérkinésében összefoglalta: a Magyarság Háza eddig kétezernél is több színésznek, művészek, előadókak biztosított bemutatkozási lehetőséget, több mint ezer előadást szervezett és több mint 250 ezren vettek részt a rendezvényein. A Határtalanul Program keretében 10 ezer diáknak 150 rendhagyó irodalom- és történelemórát tartottak. Potápi Árpád rámutatott: a Nemzetpolitikai Államtitkárság rendezvényei is elklépzelhetetlenek lennének a Magyarság Háza közreműködése nélkül: a jubileumi intézmény a Magyar Állandó Erkezetek és a Magyar Diaszpóra Tanács-ülések, a Kőrösi Csoma Sándor- és a Petöfi Sándor Programok megszervezésében és lebonyolításában is kiemelkedő szerepet játszik.

„Örülünk, hogy a Magyarság Háza idén a nemzeti újrakezdés évé programban is részt vesz” – mondott a nemzetpolitikáért felelős államtitár. A Magyar Állandó Erkezetek és a Magyar Diaszpóra Tanács-ülések, a Kőrösi Csoma Sándor- és a Petöfi Sándor Programok megszervezésében és lebonyolításában is kiemelkedő szerepet játszik. „Örülünk, hogy a Magyarság Háza idén a nemzeti újrakezdés évé programban is részt vesz” – mondott a nemzetpolitikáért felelős államtitár, és hozzátette, hogy a Nemzetpolitikai Államtitkárság a Magyarság Háza tevékenységét mindig támogatni fogja és kiemelten számít a munkájára.

A Bécsi Napló kérdésére, miszerint a nemzeti újrakezdés évében és különösen annak első felében miként fogják elérni a diaszpórában élő magyarokat, Potápi Árpád azt felelte: a nemzetpolitikai intézményrendszer a járványügyi idején is működött és működik, és még ha online módon is, de a progra-

VARGA GABRIELLA

Felvidéki remények és félelmek

A letűnt 2020-as év hozott némi változást a magyar globuszon is. Mig saját munkájuknak és szervezett-ségüknek köszönhetően Romániában és Szerbiában némileg jobb helyzetbe kerültek a magyar közösség tagjai, addig Kárpátalján és a Felvidéken romlott az ott élő magyarok helyzete. Az utóbbi kettő esetében a negatív előjelű változás más-más okból következett be: Ukrajnában elsősorban az ukrán nacionalizmus és az egyes politikai csoportok belső hatalmi harcái miatt, Szlovákiában viszont a felvidéki magyarság megosztottsága okán.

Két, a magyar választókat is megszólítani igyekvő politikai formáció indult ugyanis a Felvidéken a legutóbbi választáson 2020 februárjában egymás ellen: a vegyespárt, a Most-Híd, és a magát egyértelműen magyar szövetségnek deklaráló Magyar Közösségi

Összefogás nevű választási párt, amelynek listáján szerepeltek a legerősebb felvidéki magyar politikai formáció, a Magyar Közösség Pártja képviselőjelöltjei is. A Most-Híd nevű vegyespárt ráadásul kormányzati pozíciókból veselkedett neki a feladatnak, hiszen 2016 óta egy furcsa koalíció tagjaként a kormány része volt az elmúlt négy évben. Ám mivel Szlovákiában nem létezik pozitív megkülönböztetés a kisebbségi politikai pártok számára, így mindkettőjüknek legalább 5 százalékos eredményt kellett volna elérni a parlamentbe jutáshoz. Nos, a magyarság 9 százalékos lélekszáma mellett ez nagyon kockázatos vállalkozás, amolyan „felvidéki orosz rulett” volt, nem is járt eredménnyel. A felvidéki magyarság így elvesztette parlamenti képviselétét, 1990 óta most először nincs a szlovák parlamentben olyan párt, amely programszerűen, akárcsak részben is a szlovákiai magyar közösséget képviselne.

Hogyan jutott idáig a felvidéki magyarság, illetve ki kicsoeda és mit képvisel a szétfóredezett felvidéki magyar politikai szerkezetben?

Már harminc évvel ezelőtt, 1989. november 18-án megalkult Vágsselyén a volt Csehszlovákia első kommunistaellenes politikai szervezete, a Független Magyar Kezdeményezés. Egy nappal a hasonszórú szlovák forradalmi szervezet, a Nyilvánosság az Erőszak Ellen nevű antikommunista szerveződés előtt! A magyar szervezetet 1989 végén sok felvidéki magyar támogatta, ám miután az 1990 elején bejelentette, hogy liberális párttá szeretne válni, sokan elfordultak tőle. Emiatt alakult meg 1990 márciusában a nemzeti-liberális Együttélés Politikai Mozgalom, amely szerette volna össezfogni az akkori Csehszlovákiában élő összes nemzeti kisebbséget, illetve a Magyar Kereszténydemokrata Mozgalom, amely a keresztény-konzervatív eszmérendszere épült. A felvidéki magyarság tehát – eltérően az erdélyi, délvideki illetve a kárpátaljai szerveződesektől – 1990-ben ideológiai differenciálódás alapján kezdett megszerveződni, s ez a kezdetektől fogva inkább több problémát okozott, mint hasznot hajtott. Az egymás elleni belső küzdelmek több energiát emésztettek fel, mint amennyi a politikai pluralizmus hozadékát volt. Ráadásul 1992-ben széthullott Csehszlovákia, s a Vladimír Mečiar által fémjelzett kormányzás magyarellenes megnyilvánulásai is rádobhentettek a felvidéki magyar politikusokat, hogy nem lesznek politikai tényezők, ha energiáikat egymással szembeni küzdelmekre fecsérlik. Ez a felismerés vezetett el az 1998-as pártgyesítéshez, s tette lehetővé, hogy az egységes magyar párt Magyar Közösség Pártja néven 8 évig két szlovák kormány oszlopos tagja lehessen.

2006-ban azonban bizonyos politikai visszarendezés következett meg. Robert Fico új miniszterelnök az ultranacionalista Szlovák Nemzeti Pártot részesítette előnyben a Magyar Koalíció Pártjával szemben, ez utóbbi ellenzékbe került. A nemzeti íhletésű szlovák kormánykoalíció újra magyarellenes politikát kezdett folytatni, ekkorra datálható a hírhedt Malina Hedvig-ügy, a dunaszerdahelyi szurkolóverés vagy a szlovák nyelvtörvény megváltoztatása is úgy, hogy az erőteljesebben korlátozza a kisebbségi nyelvek használatát. Egy másik folyamat hatással is nyilvánosságra került ebben az időszakban: kiderült, hogy 2006 előtt olyan korrupciós összefonódások is létrejöttek, amelyek érintettek a felvidéki magyar közösség egyes tagjait is. A magyarországi tőkekihelyezések is (a Slovnaft kőolájfinomító megvásárlása a MOL által, az OTP bank, illetve más magyar érdekeltségek) csak a saját profittüklük öröketek, a magyar közösség érdekei hideg hagyták őket. Ez a fajta hozzáállásuk több felvidéki magyar vállalkozót szintén a személyes profit maximálása felé vitt el, nem a közösségi érdekek támogatása felé. Komoly fejlesztési keletkezett ebből a kisebbségi közösségi érdekeket képviselni akarók és a gazdasági célokat preferálók között, érdekes módon a kihelyezett magyar tőke társadalmi hatása a magyar nemzetpolitika céljaival ellentétes folyamatokat gerjesztett. 2007-ben ez a feszültség vezetésváltásban csúcsosodott ki a Magyar Koalíció Pártján belül, amelynek során az elvi nemzeti politikát előtérbe helyezők győztek a gazdasági lobbifólt. Ez utóbbiak azonban nem nyugodtak bele a vereségbe, 2009-ben elhagyták az addig egységes magyar pártot, nemzeti szempontból vegyespártot alapítva. Ez komoly határvonal át lépését jelentette, a

2009 utáni szlovákiai kétpárti szerkezet ugyanis alapvetően különbözött a romániai vagy a szerbiai magyar többségűságtól. A Felvidéken ugyanis nem magyar pártok vetélkedése alakult ki, hanem a magyar párt (Magyar Közösség Pártja) és a vegyespárt (Most-Híd) versengése. Ez ideológiai haborbúri is vált, tekintettel arra, hogy a vegyespárt erőteljesen hirdette, nem magyarkodni kell, nem az orvos, tanító stb. nemzetiséget a fontos, hanem az, hogy az illető tegye a dolgát. Ez az ideológia pedig az asszimiláció felé sodorta el erőteljesen a felvidéki magyar közösséget. A teljes szlovák sajtó persze vastagon tapolt nekik, s rövid távon, 2010 tájékról úgy nézett ki, hogy ez a „modern” ideológia lesz a nyerő, s az MKP eltűnik a süllyesztőben.

Nem ítélték a magyar településeken, régiókban élő hiteles magyar személyiségek kitarottak a zászló mellett, az MKP az összes helyi és megyei választáson a 3–4. helyet tudta megszerezni országos viszonylatban a szlovákiai pártok versenyében, a magyarlakta vidéken váltig a legerősebb. A nemzeti alapú politizálásnak nem volt tehát hitelességi problémája, az országos választások is tartani tudta a 4 százalék körüli eredményt – csak ez éppen arra nem volt elég, hogy be is jusszon vele a szlovák parlamentbe. Az elkötelezett felvidéki magyarok közül sokakat felháborított például a Most-Híd vezetésének arrogáns üzenete 2016-ban, amikor azt mondták, hogy mivel az MKP továbbra sem fogta fel, melyik a modern út és továbbra is magyar pártként akar működni, nincs miről tárgyalni, ok továbbra is a szlovák-magyar vegyes utat látják meghatározónak. Látható tehát, hogy két sikon van komoly eltérés a két párt között: a nemzeti kérdéshöz való viszonyulás és a korrupcióhoz való viszony terén is.

2016-ban ugyanis a Most-Híd belépett egy furcsa kormánykoalícióba a posztkommunista Smerrel és a nacionalista Szlovák Nemzet Párttal. Négyéves ország-lásuk alatt olyannyira erősödött az alvág, a vállalkozók és a politika összefonódása, hogy az 2018-ban egy újságíró és kedvese meggyilkolásához vezetett. Az is kiderült, hogy multimilliomos nagyvállalkozók újabb politikai gyilkosságokat is terveztek, a volt főügyész helyettesét, aki elutasította a velük való együttműködést, 160 ezer euróért, a volt igazságügyi minisztert 200 ezer euróért akarták meggyilkoltatni. Jellemző, hogy a tavaly márciusi kormányváltás után vizsgálói fogságba került kormányuk igazságügyi államtitkára is, két volt országos rendőrfőkapitány (egyikük öngyilkos lett a cellájában 2021 elején), több ügyész, főrendőr, és lemondásra kényszerült az ügy miatt egy alkotmánybíró is. Az olasz mafia egy újig prominens vezetőjének szlovák élettársnője pedig évekig Robert Fico miniszterelnök ágyasa volt.

Nos, ez a folyamat természetesen besározta a Most-Híd vegyespárt volt minisztereit és államtitkárait is. A sajtóban fel-felmerülnek olyan információk, hogy az ő viselt dolgaitka is vizsgálja a rendőrség, s az egykor jobb napokat, 5–6 százalékos népszerűségi mutatókat is látott vegyespárt ma az 1 százalék körül egyensúlyoz. A választópolgárok – a magyar választók is – reagáltak tehát a fent leírt folyamatra, a megoldás viszont nem egyszerű, a probléma mentális-érzelmi jellegű: a belőlük kiábrándult magyar választók nagy része (főleg a fiatal választók) nem a magyar pártköz nemcsak vissza, hanem valamelyik szlovák pártköz, illetve ottthon maradnak, politikailag inaktív válnak. A szlovák pártok pedig szintén ráéreztek a megváltozott helyzetre: egyre-másra magyar platformok alapítanak, azok által próbálják meg magukhoz édesgetni a Most-Híd vegyespárt volt támogatottjait. Fiaalak egy csoportja úgy reagált erre a folyamatra, hogy 2019 végén megalapította a Magyar Közösségi Összefogás nevű mozgalmat, amely azonban néhány fiatalon kívül nem tud komolyabb támogatót bázisra szert tenni. Ráadásul két másik, mérhetetlen támogatással bíró magyar párt is alakult, a Magyar Kereszténydemokrata Szövetség és a Magyar Fórum, egyikük támogatottsága sem éri el a 1. százaléket.

Nos, itt tart ma a felvidéki magyar közelet. Van 5 pártja, közülük egy, a Magyar Közösség Pártja tartja a 4 százalék körüli formáját, és ez kevés az üdvösséghez. Van a Most-Híd nevű vegyespárt, amely már elvesztette szlovák támogatótát, s mely válsággal küzd. S ott van még három értekelhetetlen töréppárt, a néhány hatalmas ügyvezetővel. A 2020 februári választási kudarc után mindannyian rájöttek, hogy kétféle listának nincs esélye egymással szemben. 2020 nyarán ezért három párt nagy pompával aláírta, hogy 2020 végére közös pártban egyesül. 2020 karácsonyán meghirdették egy közös sajtótájékoztatót, amely a nyár hírmegőrsítése helyett botránnyá fulladt. Az derült ki ugyanis, hogy nem tudtak megegyezni a posztokon, s ezt magyar és szlovák újságírók előtt, egymással veszekedve mondták el. A magyar és szlovák politikai elemzők azt is megjegyezték az okokat vizsgálva, hogy az 5 párt jelenlegi, megfátaltított vezetésében nincs egyetlen olyan személyiség sem, aki valós vezetői karizmával rendelkezne. Maradtak tehát a kételemek és sokasodtak a kérdőjelek, s ez azért sem jó, mert az országban egyre nő a politikai káosz.

Csáky Pál

VINCZE LORÁNT

A Minority SafePack elutasításával Európa veszített

Január 15-én az Európai Bizottság közölte: nem indít jogalkotást a Minority SafePack európai polgári kezdeményezés javaslatát alapján. Döntésével a Bizottság hátat fordított az őshonos kisebbségeknek, az aláíró polgároknak, a nagy többségű támogatók határozatot elfogadó Európai Parlamentnek, több támogató nemzeti kormányuknak és régióinak. A Bizottság azoknak a kérését utasította el, akik számára az európai nyelvi és kulturális hagyaték megőrzése nem egy jól hangzó szlogen, hanem a mindennapok kihívása. Az EB vállon veretőgő álláspontja nem elégséges, az aláíró 1.123.422 polgár konkrét intézkedéseket, cselekvést várt. Válaszával a Bizottság cserbenhagyta az Unió nemzeti és nyelvi kisebbségekhez tartozó 50 milliónyi polgárát. Közülük több millió embert saját országukban folyamatosan jogsérelmért járt, most pedig az Európai Bizottság, amely a demokrácia, a jogállamiság, az értékelvűség és az igazság örökéit hirdeti magát, szintén hátat fordít nekik.

A Bizottság döntésével hiteltelenné teszi az európai polgári kezdeményezés intézményét – az európai részvételi demokrácia egyetlen eszközt – azzal, hogy a jogalkotást már az ötödik sikeres kezdeményezés esetén utasítja el. Ugyanakkor mellőzi az Európai Parlament társajogkötőket hozott, háromnegyedes többséggel elfogadott felhívását, és annak ellenére utasítja el a jogalkotást, hogy az EP-ben minden frakció többsége támogatta a kezdeményezést.

A Bizottság elsősorban azzal indokolja a jogalkotás beindításának elutasítását, hogy az MSPI által kért területeken a polgári kezdeményezés 2013-as elindítása óta számos elő-

relépés történt. Bár előrelépések valóban történtek, de ezek nem az EU-s beavatkozásnak köszönhetőek és mértékük semmiképpen nem kielégítő. Európa őshonos kisebbségei és nyelvi közösségei, köztük a kárpát-medencei magyarság továbbra sem éri úgy, hogy megfelelő uniós megoldás született volna problémáira.

A döntés indoklása meglehetősen szakmai-atlan, számos esetben a kéréseinkkel teljesen párhuzamos válaszokat adnak. Érdemes megőrzésni az indoklást: több mint húsz alkalommal hivatkozik az Unió a roma stratégiájára. Hogyan lehet a roma stratégiát úgy előadni, mintha az teljesítene, szavatolná a nemzeti kisebbségek követeléseit? Abban szó sincs anyanyelvasználatról vagy oktatásról. Az arról szól, amiről szólnia kell, a romák felzárkóztatásáról, társadalmi, gazdasági programokról. Az egy remek projekt, de miért kell összekeverni a nemzeti kisebbségek védelmével? Szintén felháborító, hogy amikor mi kérünk egy nyelvi sokszínűségi központot, amely a szabad anyanyelvasználat érvényesülését vizsgálná az egyes tagállamokban, akkor a Bizottság közli, ott van a Grazban működő Modern Nyelvek Központja. Az majd foglalkozhatna ezzel is, mondja a Bizottság, miközben az intézmény feladata valójában az Európán kívüli nyelvek oktatása.

Az európai kisebbségvédelmi kezdeményezés polgári bizottsága jelenleg elemzi annak lehetőségét, hogy jogi úton, semmisségi eljárást indítson formai és tartalmi hibákra hivatkozva. Ez azonban egy hosszú folyamat, amely évekkel hátrálthathatja az európai kisebbségvédelem ügyét.

Meggyőződésünk, hogy kezdeményező-

POLITIKAI TRANSZSZILVANIZMUS – MA

AZ ELSŐ VILÁGHÁBORÚ UTÁNI NAGYHATALMI TERÜLETRENDEZÉS Erdélyi Romániának juttatta. Száz évvel e világháborúki fordulat után az „erdélyiség” kérdése új szempontokkal bővült, mintegy kiegészítvén a Kós Károly által 1920-ban megfogalmazott, inkább irodalmias transzszilvanizmus-fogalmat. Igaz, Kós kifejtette, hogy Erdély „külön történelmi egység ez esztendő óta”, azonban ennek konzekvenciáit ő és követői nem annyira fogalmi úton, mint inkább írói-publicisztikus eszközökkel, a kultúrák együttélésére vonatkozóan fogalmaztak meg. Hogy a transzszilvanizmus politikai projektekbé is átvihető gondolat, az igazából csak az elmúlt 25 esztendőben fogalmazódott meg.

A fordulat alapvetően az európai integrációra függ össze, amely – egyrészt – a kialakuló európai gazdasági térséggel begyűrűztette a térségi (regionális) versenyt Romániában is; másrészt pedig fellázította a nemzeti politizálás mervet keretét, és lehetővé nyújtott újabb politikai identitások kialakításához. Három olyan fontos kihívás jelentkezett, amelyre a nyilvánvaló választ a regionális érdekre való hivatkozással kellett megadni.

Az ELSŐT A HATÁRMENTI EGYÜTTMŰKÖDÉSEK LEHETŐSÉGE JELENTETTE. Előbb a Kárpátok Eurorégió megalakulása hatott Románia észak-nyugati megyéire. Az eurorégió megalakításáról szöve egyezményt Magyarország, Lengyelország, Szlovákia és Ukrajna egymással határos régióinak képviselői 1993. februárjában írtak alá, és jeleztek, hogy Románia is csatlakozhat az egyezményhez. Ez ütközött akkor Ion Iliescu román államfő rendkívüli ingerület (nacionalista) elutasításába. Ennek ellenére Máramaros és Szatmár megyék bejelentették, hogy csatlakozni kívánnak az eurorégióhoz, viszont a román kormány 1994 elején nyilatkozatot adott ki, amelyben érvénytelennek nyilvánította a két megye csatlakozását. Hasonló bukaresti ellenkezést váltott ki Arad és Temes megyék bejelentetése, hogy csatlakozni kívánnak a romániai régiók létrehozásáról, és amelyre Bukarest, a nagy román pártok vezető politikusai rendkívüli elutasító véleményecialválasztok. Mindazonáltal a közgondolkodás „érkekenyítése” a régiótás politikai napirendre vételt módosította elé.

UGYANEKOR KERÜLT SOR AZ ELSŐ ERDÉLYI REGIONÁLIS PÁRTBEJEGYZÉSI kísérletre is, amely a romániai pártrendszer alapvető helyedési kérdéseit állította az előtérbe. Sabín Geherman erdélyi újságíró 2001 augusztusában jelentette be, hogy *Erdély-Bánság Liga* néven pártot kíván bejegyezni, azonban a bejegyzést 2002 novemberében a bukaresti Törvényszék elutasította.

A HARMADIK KIHÍVÁST EGY KÖZPOLITIKAI TERV, az észak-erdélyi autópálya megépítése jelentette. A dél-erdélyi autópályával szemben – mely uniós terv volt – az észak-erdélyi autószerda gondolata 2000 táján körvonalazódott, és egybeesett az amerikai stratégiai tervekkel. A román kormány 2003-ban – állást foglalta az Európai Unió és az Egyesült Államok közötti stratégiai és érdekkonfliktusban is – aláírta az amerikai Bechtel céggel az autópálya kivitelezésére vonatkozó szerződést. A konfliktus a térségi érdekek összefüggőben megosztotta a politikai elitet, de egyáltalán előtérbe állította azt a kérdést is, hogy Romániának, mint az Európai Unió peremállamának a „felzárkóztatása” igazából csak „Erdély föld” kezdődhet, annak minden történelmi-stratégiai dilemmájával a román államra nézve.

A „TÖRTÉNELEMI SÚLYA” AZONBAN NEM CSUPÁN TERÜLTFEJLESZTÉSI DILEMMÁT JELENT Románia számára, szembesítő kérdése is vált azaz, hogy Románia nem csupán megteremtette a maga „nemzeti egységét”, hanem azt egy közép-európai karakterű terület meghódításával érte el – délkelet-európai, balkáni pozícióból. Bár a „hódítást” az Erdélyben többségben élő

sünkkel jól akarunk a kisebbségi közösségeknek, jól akarunk a tagállamoknak, jól akarunk Európának, ennek fényében úgy gondoljuk, a Bizottság rossz és káros döntést hozott. Ez nem a mi vereségünk, itt Európa veszített el valamit. Bizalmat elsősorban, az európai kisebbségek bizalmát.

Az elmúlt években számos eredményt sikerült elérnünk: ügyünket nemzetközi szintre emeltük, összefogtuk Európa-szerte a nemzeti kisebbségeket, akik egységes, közös célokat fogalmaztak meg, megnyertük számos tagállam és régió támogatását, majd az Európai Unió polgárainak választott képviselői, az Európai Parlament is ügyünk mellé állt. A magyar közösségek számára szerte Európában a közös szolidaritás, egységes fellépés lehetőségét hozta el a kezdeményezés. Olyan erő, amely érték, amelyre büszke lehet a magyar nemzetpolitika. Az összefogás megteremtésében és annak idején az aláírásgyűjtés során nagyon fontos testvéri közösséget kaptunk a nyugat-európai magyarság ernyőszervezettől a NYEOMSZ-tól és számos civil szervezettől. Közösen olyan folyamatot indítottunk el, amelynek a Bizottság mostani döntéséről függetlenül lesz folytatása, új eszközökkel, új utakon járva fogunk dolgozni közös célunkért, olyan Európáért, amely egyenlőként tekint minden polgára.

A jelenlegi helyzetben az is fontos lenne, hogy a másik, kisebbségeket érintő, a Nemzeti Régiók támogatásáért indított európai polgári kezdeményezés sikeres legyen, és minél hamarabb kerüljön a döntéshozók elé – hiszen a két kezdeményezés erősíti egymást, és mutatja, hogy az uniós kisebbségek komolyan ve-

szik a jogaiért folytatott harcot. Ahhoz, hogy ez a kezdeményezés sikeres legyen, meg egy tagállamban kell összegyűjteni a szükséges aláírásokat február 7-ig. Spanyolországban és Szlovéniában is csak pár ezer aláírás hiányzik, ezért bízunk benne, hogy sikerülni fog. De fontos, hogy minden egyes aláírás számít, így az osztrák állampolgársággal rendelkezők is arra kérem, támogassák a kezdeményezést!

A szerző az RMDSZ európai parlamenti képviselője, az Európai Nemzetiségek Föderatív Uniójának elnöke, a Minority SafePack kezdeményezés összehangolója.

tások ütközését – hegemoniaellenes regionális attitűdöt ébresztett fel.

AZ ÚJ ROMÁN TRANSZSZILVANIZMUS A BUKARESTTEL SZEMBEN berzenkedő erdélyi román identitásnak ad hangot, és jórészt gazdasági érveket keres magának. Ez találkozik az erdélyi magyarok Kós Károlyi hagyományával, amely a trianoni rendezés után még nem politikai program volt, hanem a magyar kulturális önvédelem ideológiája. Ebben a találkozásban koronázódik az újabb politikai transzszilvanizmus, bár az is tény, hogy ennek az eszmének az igazi politikai artikulálása eddig mindegyre elbukott.

A BUKÁST – EGY ERŐS, ROMÁN-MAGYAR EGYÜTTMŰKÖDÉSEN ALAPULO TRANSZSZILVANISTA PÁRT létrehozásának a siker-telenségét – az erdélyi térség jellege alapján is értelmezhetjük. Paradox módon, Erdély nem olyan régió, amely társadalmilag újra konstruálható, amiként a régióépítés újabb társadalom-földrajzi teóriái (például a finn Anssi Paasi elmélete) ezt megfogalmazták. Erdély inkább többé, párhuzamos – de történelmileg mégis összekapcsolt – régióépítési folyamat közös kerete. Ez az örökölt belső regionális tagoltsága az, amely politikailag oly nehézé teszi az átfogóbb erdélyi kezdeményezéseket. Igazi paradoxon az: a politikai transzszilvanizmus „külön történelmi egységek” és közep európaiságból ered, de ugyanakkor esztelensége is Erdély sajátos szerkezetére vezethető vissza.

BAKK MIKLÓS

A magyar menekült iskolák krónikása Dr. Alföldi László Mihály (1938–2020)

Gyászjelentés: 2020. december 10., és azóta is gyötör a kérdés, hogyan lehetne összeállítani mozgalmas életének legalább a vázlatát. Feltehetőleg élete fő mőve, a Magyar menekült iskolák Ausztriában 1945–1963. német eredetiben; Ungarische Flüchtlingsschulen in Österreich 1945–1963 (2013).

Leemelem a polcról a könyvet és lapozgatom, forgatom mind a 361 oldalt, és valahogyan Arany János Hunok tábra öltik fel bennem, de előbb le kell törölnöm az emlékezetre rakódott port, hogy egészen tisztán, elevenen, és mégis rejtélyes meszszegebben felderengjen mindaz, ami immár Atlantiszként emlelrik.

Csak annyit tudtam meg róla, hogy az Egyesült Államokba vándorolt ki érettségi után. Évek múlva újra megjelent Innsbruckban, hogy elvégezze az egyetemen a történelem szakot. Előtre szóló diákélményekkel és háláértéssel teltlen úgy határozott, hogy feldolgozza a magyar (közép)iskolák történetét. Erre azért is nyílt lehetősége, mivel haláláig ellenére nem Vietnámban, hanem – és mégis beszámolója szerint – Kambozsában történt, amikor egy éjszakai bevetésen túl korán

VENDIÁK

Ukrán–magyar kapcsolatok: kiút a zsákutcából?

Vegyes évet tudhat maga mögött az ukránai magyar kisebbség, a COVID-19 Kárpátalja lakosságának mindennapjaira is rányomta bélyegét. A nehézségek ellenére múlt évi októberben sikeresen végbementek az Ukrajna-szerre soron következő önkormányzati választások, melyeken a helyi magyarság a KMKSZ színeiben történelmi sikert ért el. Ugyanakkor az Ukrajna és Magyarország között a kárpátaljai magyar kisebbség jogai miatt már évek óta húzódoó konfliktus-sorozat a helyhatósági választásokat követő hónapokban drasztikusan tovább éleződött. Több helyi magyar fórum is a KMKSZ elleni „politikai boszorkánylődésként” számolt be az eseményekről. A kulturális szövetség elnökeit, valamint költségvetési alapítványait szeparatizmussal vádolták meg. Csak remélni lehet, hogy a külügyégre január 27-i találkozója hozzásegíti a két országot a súlyos kérdések rendezéséhez.

Mind a magyar, mind pedig az ukrán külügy részéről párbeszédkészségről számoltak be, melynek eredményeként január 27-én Kijevben sor került Magyarországgal és Ukrajnával külügyi minisztereknél találkozóira. Kijevbe utazást megelőzően Sziijártó Péter magyar külügyér megerősítette, hogy az utóbbi időben sajnos „némi átmeneti enyhülést követően ismételtén nagyon rossz irányba indultak meg Ukrajna és Magyarország kétoldali kapcsolatai”. Kijelentette, hogy annak érdekében reptl az ukrán fővárosba, hogy arról tárgyaljon kijevi partnerével, miképp lehetne megállítani ezeket a rendkívül negatív folyamatokat, hiszen „nyilvánvalóan ez lenne az érdeke Ukrajnának, Magyarországnak és a Kárpátalján élő magyarságnak is”.

Az Ukrajinszka Pravda-hoz hasonlóan, a magyar külügyér is elismerte, hogy a közös tárgyalásokat megelőző napon az ukrainai magyar nagykövetségre egy fenyegető levél érkezett, mely mindenfajta vénytást helyezett kilátásba az ukrainai magyarokat illetően a két fél közötti tárgyalások létrejötte esetén. A fenyegetést önmaguknak ukrán hazafiaknak nevező személyek küldték. Dmitro Kuleba még aznap este hivatalosan elítélte az esetet, és ügyben az ukrán illetékes szervek nyomozást indítottak. Az említett ukrán sajtóorgánium Kulebát idézve még hozzáfűzte: „Valakinek nagyon nagy szüksége van olcsó provokációkra Sziijártó Péter látogatása előtt.”

Végeredményben a találkozó megtörtént, a külügyérek szemtől szemben tudtak tárgyalni. A találkozó utáni sajtótájékoztatóon Dmitro Kuleba kijelentette, hogy „sikerült olyan partnerként azonosítani beszélőnket, akik meg szeretnék oldani a felek közötti nehézségeket, nem pedig új problémákat akarnak alkotni. Emiatt megegyeztünk, hogy a közeljövőben sor kerül az ukrán–magyar vegyes bizottság tárgyalására

az oktatást érintő kérdésekkel kapcsolatosan”. Rámutatott, hogy mindketten egyetértettek, hogy az ukrán–magyar kapcsolatokhoz „forró szívvél, de hideg fejjel” kell közelíteni, a kétoldali kapcsolatot a kölcsönös tisztelt és bizalom jegyében kell, hogy fejlődjön. Kuleba külön leszögezte, hogy Magyarország mindig is következetesen támogatta Ukrajna szuverenitását és területi egységét, külön megköszönte az ott jelenlévő magyar külügyér kollégájának, hogy ő volt az egyike azoknak, akik aláírták a közelmúltban Josep Borrell-nel intézett levelet, miszerint a Keleti Partnerség országainak szolgáltatásainak vakcinát a COVID-19-vírus ellen. Kuleba ugyancsak megköszönte Magyarországnak humanitárius segítségét, melyet a kelet-ukrajnai helyzet által érintett gyerekek táboroztatásában nyújt. Köszönetnyilvánításainak sorát az ukrán külügyminiszter a következő megállapítással zárta, melyre elvileg előzetesen külön is kitért a két fél: „... Az! Szeretném még mondani, hogy van egy jelentős akadály a magyar–ukrán kapcsolatok fejlődésének – ezek az érzelmek és a gyanakvások”.

Kuleba leszögezte, hogy „semmi alap nincs azt feltételezni, hogy az ukrainai magyar közösség hajlamos szeparatizmusra, mint ahogy arra sincs alap, hogy az ukrán állam bármilyen kárt szeretne okozni a Kárpátalján élő ukrainai magyaroknak. Mi egy ország vagyunk, egy társadalom, és ez mindig így lesz”. Viszont azt is hangsúlyosan megjegyezte, hogy elfogadhatatlannak tart bármilyen ukránellenes retorikát, mely különböző körökől elhangzik Magyarországon.

Sziijártó Péter elmondta, hogy a magyar fél többek között ígéretet kapott az oktatási törvény és a magyar nyelvű órák számának felülvizsgálására, arra, hogy a nemzeti kisebbségekről szóló törvény előkészítése során konstruktív és érdemleges párbeszédet fog folytatni az ukrán fél a kárpátaljai magyar kisebbséggel, valamint azt is, hogy a magyar nyelv már nem regionális nyelvként szerepel Ukrajnában. De, hogy azt milyen státuszba sorolják be, a sajtótájékoztatóból sajnos nem derült ki. Ha csak említőlegesen is, de szó esett a Zelenszkij–Orbán találkozó jövőbeli lehetőségéről. Kuleba szavaival élve, „mindkét fél azon dolgozik, hogy ezt a találkozót maximálisan eredményessé tegyék, és hogy ez a találkozás egy új lapot nyisson a kétoldali kapcsolatokban, ami a kölcsönös tisztelt alapjain nyugszik”. Minden biztató gesztus ellenére azonban a találkozó érezhető volt a feszültség, erről tanúskodik a két ország sajtójának az eseményt követő különböző reagálása is. Viszont ezt az is okozhatja, hogy sajnos a két fél utóbbi találkozóinak sajtótájékoztatóin több, értelemzavaró és ferdtől távolcsolási hiba is elhangzott.

PALÁDI RENÁTA

A bennünk élő ember és a bennünk rejlő nacionalizmus

Mi mindent válthat ki egy rettenetes természeti katasztrófa az emberekből? Szánakozást, megrendülést, mely egyúttérzés, lelki segítségnyújtást, tevése, cselekvő hozzáállást. S mi történik akkor, ha az emberek nacionalista régióban játszódnak le mindez, ha történetesen Horvátországa a szenvedő fél? S mivé fokozódik a helyzet, ha Szerbia felajánlja segítségét? Gyűlöletbenzédde, az áldozatok nemzetiiségi alapon történő listázásává, az évtizedekkel ezelőtti testvérháborúk fájó sebeinek feltépésévé. Miközben a két országban élő emberek nagy része normális világ polgáiraiként reagált, akadt egy elenyésző, ám annál hangosabb és habzóbb száju kisebbség, amely ismét megmutatta, hogy a balkáni jelző miért bír annyi negatív jelentéstartalommal.

December utolsó napjaiban, karácsony és újév között több földrengés rázta meg Horvátországot. A két ünnep között először 5,2-es erősségi földrengést mérték, melynek epicentruma 12 kilométerre volt Sziszekől és 51 kilométerre a fővárostól, Zágrábtól, amelyet másfél órában belül egy 4,7-es és egy 4,1-es erősségi földrengés követett. A rengést egész Közép-Horvátországnak érezte a lakosság, sőt Magyarországa és Szerbia egyes részein is. Emlékszem, az itthoni sajtóban ez volt a fő hír, és a helyi bolton is erről beszéltek az emberek, amikor beléptem, az elárusító éppen azt mesélte zaklatottan, hogy a polcokon levő palackok összekeccantak. Egy nappal később újabb, 6,3 erősségi földrengés rázta meg Horvátországot, ennek epicentruma Zágrábtól 46 kilométerre, a közép-horvátországi Petrinja közelében volt, ahol több épület is összedőlt, egy gyermek meghalt, többen megsérültek, a Petrinján készült fotók pedig bejárták a világot. Zágrábban is jelentős károk keletkeztek, Sziszek és Petrinja mellett majdnem kilencven kisebb településen okozott súlyosabb károkat a földmozgás. Heten meghaltak és többen megsérültek, a horvát kormány az új év második napjára nemzeti gyásznapot hirdetett. Magyarországgal együtt tizenegy uniós tagállam és Törökország ajánlotta az azonnali segítségét: ágyakat, sátrakat, hálózásokot, melegítésre és világitásra szolgáló berendezést és konténereket küldtek Horvátországa.

Szerbia is felajánlotta segítségét. Alekszandar Vucic szerb elnök azával a kérréssel fordult a kormányhoz, hogy küldjön egymillió eurónyi támogatást Horvátországnak. Az államfő így fogalmazott: „Azt kívánom Horvátországnak, hogy épüljenek fel, és gyorsan állítsák helyre az összes épületet. Ha bármiben segíteni tudunk, megteszük. Nagyon sajnálom, és készen állunk minden fajta segítség nyújtására, legyen az pénzügyi vagy technikai.” Az építőipari vállalatok egy horvát település romba dőlő házainak újjáépítéséhez kínáltak fel segítségüket. Egyszerű, hétköznapi emberek biztosították támogatásukról e-mailben a horvát nagykövetséget, és kérdezték meg, miként segíthetnek. A közösségi oldalon segítő céllal külön csoport jött létre, mely egy bejegyzésben arról számolt be, hogy szerbiai emberek tucatjai ajánlottak

fel vagy találtak lakhatási lehetőséget a veszélyeztetett, fél horvátországi embertársaiknak. „Itt a végső ideje, hogy egyszerűen csak emberek legyünk. Ez az adakozás ideje” – ízentek. Egy belgrádi építész felára nagy betűkkel írták fel, hogy Petrinja, és mellé egy piros szívet festettek fel. Megható üzeneteket váltottak szerbek és horvátok, amik a szolidaritásról, támogatásról, együttérzésről és ösztönte közönszetről szóltak. Sokan nem felejtették el, hogy Horvátországa is segített Szerbiának, amikor a közelmúltban az országot óriási áradások sújtották.

Ugyanakkor egy agresszív kisebbség örömeének adott hangot. Tucatszámra lehetett olvasni olyan bejegyzéseket, amelyek arról szóltak, mekkora szerencse a Horvátországot ért természeti katasztrófa. Egyesek annak örvendeztek, hogy Zágrábot is elérte a földrengés, „legalább végre eltűnnek a föld színéről a horvátok”. Mások a szerb államfőt szidták, amiért támogatást nyújt Horvátországnak és szolidaritásnak adott hangot. Egy belgrádi bulvárlapban feltették a kérdést, vajon Vucic miért segít nekik annyi sértés és kínzás után. „Hiába minden, a horvátok továbbra sem szeretik magukat és soha nem is fogják” – írta egy televíziósatorna a honlapján. A Petrinja felirata és a felstett piros szívre pedig valaki a szerb jelképek számító négy S betűt festette rá, és mellé az üzenetet: Jasenovac, Bljesak, Oluja, Vukovar (a szerbellenes horvát hadműveletek helyszínei). „Tényleg állatok vagyunk” – ez volt a címe egy belgrádi hírportál cikkének.

A horvát sajtó egy része sem maradt adós: „Tőled az a legnagyobb segítség, hogy minél távolabb vagy” – kommentelték az egyik lapban a szerb államfő által felkínált támogatást. „Vucic, köszönjük, de nem kérünk a segítségéből. Inkább fedje fel a tömegsörhét, fizessen kárterítést, adja vissza, amit elrabolt tőlünk. Ez éppen elég lesz” – olvasható ugyanott. S szintén erről a honlapról egy másik vélemény: „Időnként szegyelem magam, amikor a hozzászólásokat olvasom. Az embernek az az érzése, hogy a Duna egyik oldalán berendeződött csapatok, a másik oldalán pedig csetnikek vad hordája veszi körül. Pedig ez nem így van! Ez csak egy kisebbség véleménye, amely túlbírája a normális átlagpolgárokat ebben a régióban”.

Három évtizeddel a '90-es évek háborúi után is ott feszül egyesekben a nacionalizmus, és lecsap minden alkalommal, amikor csak teheti. Szavakat nem válogatva, sebeket felvéve, ugrásra készen állva, hogy előcsalogassa, felébressze e régió sokat szenvedett népében a dühöt, az erőszakot, az utálatot. Van-e bármilyen következménye annak, ha valaki álnév alatt vagy névvel, arcal túlbírmeltséget szít? Készen áll-e elhatárolódni bármelyik ország vezető felé? Készen az ilyen megnyilvánulásoktól? Vagy tényleg a(z) (el)hallgatás a legjobb válasz? Miközben a józan polgár is sokszor úgy érzi, mindkét ország vezető politikusai alig várják az alkalmat, hogy legalább verbálisban egymás nyakának essenek.

FEHER MARTA

RMDSZ: Kormányon – miért, kivel, hogyan?

Románia lakossága legutóbb 2020. december 6-án választott parlamentet.

Romániai parlamenti választások általában alacsony részvétellel (2012: 36,54, 2016: 39,495) zajlanak, ha a járványt is figyelembe vesszük, a mostani távolmaradás nem kivétel. Az bizonyos, hogy a választók jelentős része érezte azt, nincs kire szavaznia: a 2016-os választásokon magasán (45,47%-kal) nyert a szociáldemokraták katasztrófális kormányzásuk miatt bizalmatlansági indítvánnyal 2019-ben megbuktatták, az őket váltó liberálisok a 2019 keso őszi 47%-ról kormányzati teblablólsaik miatt 30% közelébe estek vissza. Mindkét nagy pártot rossz kormányzati teljesítményük miatt a szavazók megbüntették: a Szociáldemokrata Párt 28,9, a Nemzeti Liberális Párt 25,2%-ot kapott. Őket követi a Mentsetek meg Romániát (USR-PLU) pártverszesség 15,4%, majd az RMDSZ 5,7%-os eredményével – ezek a pártok bejutottak a parlamentbe. A nagy meglepetést az AUR (Alianța pentru Unirea Românilor – Románok Egyesüléséért Szövetség) alakulat jelenti 9,1%-os eredményével.

Az AU (a betűző magyarul aranyat jelent) 2019 szeptemberében alakult, szélsőségesen jobboldali, és politikai üzenetait a Moldáviával (egy külön országgal) való egyesülés, az egyház (a maszkviselés ellenzésében lettek partnernek), a magyarellenesség, és a család értékeinek hangoztatása uralja. Persze, nehéz egy olyan társaságot politikai értelemben komolyan venni, amelyik futballhuligánok módjára viselkedik, s amelynek emlékeztése fellépése az üz-völgyi katonai temetőben történt, amikor a magyarok ellen uszítottak nyíltan (2019. június 6.), a mostani pártvezérrel, George Simionnal az élen. Őt hivatalosan tiltakozónak lehet nevezni, 2012 óta folyamatosan zavargások szervez, ha nincs politikai témája, akkor focimérkőzések hangulatát durvítja el. A vezér egyik helyettese Dan Tanasă, aki spanyolul beszél, „magányában” gyártotta a magyar- és székeyllelens feljelentéseket, és elérte, hogy székeyl falvakban a községváza hagyományos, senkit nem bántó feliratokat a kettécselrni a „formális beszél” polgármesteri hivatalra, és a székeyl zászlókat ezekről le kellett venni. Egy jóslatot merek megfogalmazni az AUR kapcsán – ha a hagyományos politikai pártok valamilyen kapitális hibát nem vétenek az elkövetkező időben, újból nem jutnak be a parlamentbe.

A szociáldemokraták hiába nyerték meg a választásokat, nem volt kivel parlamenti többséget kialakítaniuk: az AUR előre bejelentette, ellenzékbe lopolitizál. Nem is tehetett mást, hiszen programja sincs. A másik három párt összefogott, és 56%-os támogatottságot többséget hoztak össze. Ehhez persze kellett

lettek a romániai nem magyar kisebbségek – akik összesen 18 tagú képviselőházi csoportot alkotnak, és hivatalból kormánypártiak. Kérdés, a kisebbségi politikai képvislet milyen szerepet vállalhat egy törvényhozásban, illetve a kormányzásban? A kisebbség érdekeinek politikai képvislete elméleti dilemmák forrása, mert egy állam heterogén népességű csoportjainak egyidejű képviselése a demokrácia mai keretei között nincs

lehetőség. A politikai egyseregy alapján, a többségi demokrácia elvei szerint akkor van esélye győzelemre, ha többsébe tud kerülni, ha másokkal el tudja fogadtatni célkitűzéseit. Székeylre van szükség – de a kisebbség egyedül soha nem alkot többséget. Kormányra kerülés esetében egy bizonyos többség részeként kaphat támogatást, de két, egymásnak ellentmondó szempontot kell (ene) egyidejűleg érvényre juttatni. Az állam félti szuverenitását (a románok féltik Erdélyt, amit úgymond a magyarok el akarnak venni, vagy horrorile dictu autonómiát akarnak), a kisebbség pedig a saját létezéséért aggodik. A kisebbségi képvislet nem viselkedhet úgy, mint egy politikai párt, még ha a kívülálló számára látszólag pártként működik is, mert amikor a kisebbségi érdekek védelmezéséről van szó, mind az ellenzék, mind a hatalomnál lévő többségi pártok, politikai színek felretve, egyetlen közös ellenzéké válnak a kisebbségekkel szemben.

Kormányon kívül nem jut, a kormányzati részvétel sem garancia. Ezt láttuk. Az RMDSZ 1990 óta több alkalommal volt kormányon. Minden kormányzati részvételnek megvoltak a kitűzőtí celtjai: a legfontosabbat, a kisebbségi szempontoknak megfelelő kisebbségi törvényt nem sikerült elfogadtatni.

2020-ban itt az újabb lehetőség: a Florin Cițu kormány. Ez esetben az RMDSZ a mérleg nyelvének szerepet

repet játszott, az eddig legerősebb részvételt tudta elérni: miniszterelnök helyettes plusz három miniszter: munkaügy, fejlesztés és közgazdasági tárca, a környezetvédelmi tárca meg a sport és ifjúságügy tárca. Vannak miniszteriumok, amelyek komoly központi pénzek felett döntenek egy-egy szakterületen, és vannak miniszteriumok, amelyek jelentős társadalmi felelősséggel járnak (egészségügy, környezetvédelem). Végül vannak olyanok, amelyek a kormány-

zati építkezésben szükségesek, de nem jelentősek (kereskedelem, sport és ifjúság). A kisebbségvédelem pedig csak akkor kapott miniszteri szintű kormányzati képvisletet, ha az RMDSZ kormányon volt – az új kormányban nincs ilyen tisztség. Első alkalommal történtek meg, hogy a RMDSZ kormányon volt – az új kormányban nincs ilyen tisztség. Első alkalommal történtek meg, hogy a RMDSZ kormányon volt – az új kormányban nincs ilyen tisztség. Első alkalommal történtek meg, hogy a RMDSZ kormányon volt – az új kormányban nincs ilyen tisztség.

Egy 2020-es, az I.C. Brătianu akadémiai intézet által megrendelt INSCOP felmérés a kapcsolatok kérdésével foglalkozott. A megkérdezettek 62,6% szerint Magyarország Erdély fölött át akarja venni az ellenőrzést és 58,2% szerint elfogadhatatlan módon beavatkozik Románia belügyeibe. Magyarországnál szemben ellenséges (61,1%) és csak 24% vélekedik úgy, barátságos. A választások Magyarországot tartják a legkevésbé „baráti” országnak Románia szomszédai közül: Moldovai Köztársaság 78,5% szaxálék, Bulgáriát 59%, Szerbiát 50%, Ukrajnát 40%. Végül Magyarországot 27,1% tekinti baráti országnak.

Achilleus-tól (belső részlet)

felett dönt a fejlesztési, közgazdasági és közmunkálatokért felelős miniszter. Ez siker. Pontosabban esély. Mennyi valósul(hat) meg az RMDSZ céljaiból? A Cițu-kabinet négy évre szóló, 270 oldalas programjának külön kitérődal kisebbségek védelmével kapcsolatos fejezete van, törvényalkotási kormányzati intézkedésekkel, de a közgazdasági anyanyelvhasználatra és anyanyelvű oktatásra vonatkozó céltűzések átszóvik a dokumentum egészét, és számos más ágazati politikánál is megjelennek. Újból napirendre kerül a kisebbségi törvény. A kormányprogram struktúrája sajátos, miniszteriumok szerint tagoltak, ezért nehéz átlátni az egészet, nem lehet felmérni az abszolút prioritásokat.

Az új kormány hivatalba lépésekor a román-magyar viszonyról jól alig mondhatni. Régóta nem volt annyira rossz a román–magyar diplomáciai viszony, mint az elmúlt egy évben. Magyar vélemény szerint a trianoni békediktátum évfordulója a legrosszabbat hozta ki a román politikai elitből, míg a románok úgy

vélük, a magyar kormány erdélyi politikai aktivitásának növekedésével provokálja a többségi román társadalmat. A feszültség régóta lappangott, majd az üz-völgyi temetőben történekkal jött a felszínre, és a legújabb fordulatban, hogy június 4-ét, a trianoni szerződés napját törvényileg hivatalos ünnepé nyilvánították. Megerősödtek a magyarellenesség hangok és kirohanások a román politikai elitben. Sziijártó Péter – aki 2019. július elején az Európai Biztonsági és Együttműködési Szervezet informális külügyminiszteri találkozásán találkozott román kollégájával, Teodor Melescanuval – kijelentette, ebben a helyzetben a magyar külpolitika nem maradhat csendben. Magyarország továbbra is arra törekedne, hogy a két ország „kapcsolatrendszere visszatérjen a kölcsönös tisztelt és a pozitív dinamika talajára”, mert ez lenne a jobb mind Magyarországnak, mind Romániának, de mindenképp ezt lenne a legjobb az erdélyi és a székeylföldi magyarságnak is. A kormányprogram egy semleges mondatlalt intézi el a román-magyar kapcsolatok kérdését: az alapszerződés és a 2002-ben megkötött stratégiai partnerségi szerződés alapján ilyen tisztség. Első alkalommal történtek meg, hogy a RMDSZ kormányon volt – az új kormányban nincs ilyen tisztség. Első alkalommal történtek meg, hogy a RMDSZ kormányon volt – az új kormányban nincs ilyen tisztség.

Egy 2020-es, az I.C. Brătianu akadémiai intézet által megrendelt INSCOP felmérés a kapcsolatok kérdésével foglalkozott. A megkérdezettek 62,6% szerint Magyarország Erdély fölött át akarja venni az ellenőrzést és 58,2% szerint elfogadhatatlan módon beavatkozik Románia belügyeibe. Magyarországnál szemben ellenséges (61,1%) és csak 24% vélekedik úgy, barátságos. A választások Magyarországot tartják a legkevésbé „baráti” országnak Románia szomszédai közül: Moldovai Köztársaság 78,5% szaxálék, Bulgáriát 59%, Szerbiát 50%, Ukrajnát 40%. Végül Magyarországot 27,1% tekinti baráti országnak.

Ennek egyik oka, hogy az erdélyi magyarságot Magyarországa segíti, nemzetközi fórumokon kiáll mellette. Bukarest elvben ezt elfogadja, nem vitatják a Velencei Bizottság 2001. október 19-én kihirdetett jelentését, melyben az állam és az anyaország viszonyáról megállapított, hogy mind a két fél rendelkezik jogosultságokkal kisebbségvédelmi rendben, de a kisebbségek védelméért elsősorban a lakóhelyük szerinti állam tartozik felelősséggel.

Ott van az állandóan lesekedő csapda: elvesznek jogot, esélyt, s ha az anyaország segít, akkor „beavatkozik”, ami ellen fellépnek. Jogosan és erővel. Hogyan szól ősi mondanánk? Törököt fogtam, de nem ereszt...

BODÓ BARNÁ

Erdélyi magyarok Európa értékrendtérképén

agya aztal, hogy a férfiak jobb politikai vezetők, 42 százalék pedig úgy gondolja, hogy jobb gazdasági vezetők, mint a nők. A nők munkapiacra diskriminációját a kérdezettek fele tartotta elfogadhatatlannak, és egyharmada értett vele egyet. Ez utóbbi arány alacsonyabb a romániai átlagnál (43 százalék). A nemi szerepek illeten felfogását, vagyis, hogy a közszerfában elfogadottabb az egyenlőségpárti álláspont, mint a magánszférában, az ezzel foglalkozó kutatók gyakran írják az államszocializmus számlájára, amely, miközben ösztönözte a nők munkapiacra lépését, a magánszférában a hagyományos nemi munkamegosztást támogatta.

Lényeges eredmény, hogy a családdal kapcsolatos értékekben nincs különbség a többség és kisebbség között. Ebben a tekintetben az erdélyi magyarok Romániához, és nem a némikepp liberálisabb és inkább egyenlőségpárti Magyarországhoz hasonlítanak. Az erdélyi magyarok ezzel eltérnek az olyan kisebbségi közösségektől, mint az észtorzékai oroszok, bulgáriai törökök, vagy macedóniai albánok, ahol a többséggel viszonyitva eltérő (alapvetően konzervatívabb) családi-magánéleti mentalitás jellemző.

Vallássóság

A vallássóság tekintetében Románia sajátos helyzetét kell kiemelniük, amely gyakorlatilag minden területen az Európa legvallásosabb országa. Itt a legmagasabb a felekezeti kötődéssel rendelkezők (97 százalék), a rendszeresen templomba járók (31 százalék), a rendszeresen imádkozók (81 százalék), a magukat vallásosnak tekintők (85 százalék), az istenhívők (97 százalék) és a feltámadáshívők (69 százalék) aránya. Az Európa nyugati felét jellemző szekularizációs trenddel szemben ráadásul Romániában inkább egyfajta vallási revitalizációról beszélhetünk, ami az előbb említett mutatókban is megmutatkozik. Az ezzel foglalkozó kutatók több tényezőt említenek az intenzív vallássóság okaként. Egyrészt, a Román Ortodox Egyház ugyan alárendelődött az államnak a múlt rendszerben, de más országokhoz képest erős intézményrend-

szerral vészelté át ezt a periódust. Másrészt, az ortodox egyháznak a rendszerváltást követően privilegizált viszonya volt az államhatalommal, ami jelentős állami beruházással járt együtt az egyházi infrastruktúrába. Az elmúlt 30 évben a templomok száma majdhogynem megduplázódott, és egy sor állami finanszírozású rendszervezés (oktatás, egészségügy, büntetés-végrehajtás stb.) jelent meg az egyház. Ez egyszerűen megnevelte az egyházi szolgáltatások súlyát és jelenlétét a hétköznapiakban. Eredményeink szerint az erdélyi magyarokat is a romániaihoz hasonló (európai összehasonlításban kiugróan magas) vallássóság jellemzi, annak ellenére, hogy a magyarok túlnyomó többsége nem a domináns ortodox felekezethez tartozik. Így az erdélyi magyarok 99 százalékának van felekezeti kötődése, 34 százalékuk templomlátogató, 83 százalékuk imádkozik rendszeresen, 89 százalékuk tekinti magát vallásosnak. A fokozott vallási aktivitás egyébként más, a többségtől eltérő felekezethez tartozó kisebbség esetében is jellemzőnek bizonyult.

KISS TAMÁS

Nemzeti Kisebbségkutató Intézet, Kolozsvár

BENCZE MIHÁLY

Aprócska rész vagyok

Aprócska rész vagyok, nem érthetem az egészet, Ha majd egyszer megérem, megélek az egészem. Múltam kútját merem, és öntözöm a láthatárt, Ott a végteleben bímbó fakad, kristálycsillárti Fest az égre, hadd illatozzanak a csillagok, S ki elhervad, múltja kutam mélyéből felragyog.

Aprócskát dobbanó szívemben lepkeszárny csapdok, Pupillám összehúzza a fényt, talán álmomok. Milió szilabók újra zúgnak a tere, Az idő mintát varr rá, vagy talán a képzelet. Igéző minták, eszáltnak relik az anyagok, S ahogy merem a vizet, egyre boldogabb vagyok.

Románia: az anyahajó lassan fordul

Novemberi keltezésű „jóslatunknak” megfelelően újra tagja a román kormányának a Romániai Magyar Demokrata Szövetség. Ennek kizárólagos előfeltételeként a romániai magyarság legnagyobb pártya és érdekvédelmi szervezete közel hatszázalakos választói támogatottsággal bejutott a parlamentbe. Kelemen Hunor szövetségi elnök a kampány idején is hangoztatta, hogy az RMDSZ nem pusztán az ötszázalakos küszöb megugrását jelöli meg célként, hanem olyan fajtsúlyos parlamenti jelenléttel megteremtést is, amellyel a szövetség e tekintetben is megalapozottan jelzi kormányzati szerepvállalási hajlandóságát „A kormányzásban való részvétel lényege az RMDSZ számára nem az érzelmi-ideológiai azonosulás valamelyik párttal, hanem annak az eszköznek a megragadása, amelynek révén fokozott hatékonysággal lehetünk képesek a romániai magyarság érdekeinek a képviselésére. Márpedig gazdasági tekintetben ezek a legtöbb esetben azonosak az ország érdekeivel” – fogalmazott Kelemen.

Nos, a választás után fellálló hárompárti jobbközép koalíció legkisebb tagja Kelemen Hunor miniszterelnök-helyetteséssel, Cseke Attila közgazdasági, fejlesztési miniszterrel, Tanczos Barna környezetvédelmi, vízügyi, erdészeti tárcavezetővel, valamint Novák Eduárd ifjúsági és sportminiszterrel erősíti a bukaresti kabinettet. Az igazi kérdés persze az, mennyit profitálhat a romániai magyarság

ebből a szerepvállalásból. A négy évre szóló, 270 oldalas kormányprogram például kétoldalalás fejezetet szentel a kisebbségvédelemmel kapcsolatos törvényalkotási, kormányzati intézkedéseknek. Több helyen jelennek meg a közgazdasági anyanyelvhasználatra, illetve az anyanyelvi oktatásra vonatkozó célkitűzések. A kisebbségek kölcsönös védelmére a külpolitikai fejezetnek a román–magyar kétoldali kapcsolatokra vonatkozó szakasza is kitér. Románia az 1996-ban aláírt alapszerződés és a 2002-ben kötött stratégiai partnerség jegyében, „az európai értékek szellemében és a jövő felé fordulva” szándékozik jószomszédi kapcsolatait fejleszteni Magyarországgal, és a kisebbségi vegyes bizottság tevékenységének újraindítását sürgeti. A külpolitikai fejezetben a gyakorlatias együttműködést, a külpolitikai polgárainak jólétét szolgáló, kölcsönösen előnyös projektek előtérbe helyezését, újabb román–magyar közös kormányviselesek szervezését szorgalmazza.

A discerétes szándékok ellenére sokan fogadták kétkedéssel a viszony javítását célzó terveket, hiszen egy év sem telt még el Klaus Iohannis államelnök emlékeztetés magyarellen kirohanásai óta. Kelemen Hunor így reagált a felvetésre a Krónika című napilapnak adott nyilatkozatában: „Kétségtelenül a legfontosabb az elnök viszonyulása. Ez változhat, változni is fog. Az országok nem olyanok, mint egy kis jetski, inkább egy anyahajóhoz

hasonlítanak, idő kell nekik az irányváltoztatáshoz. Én bízakodó vagyok, a magunk részéről érvelni fogunk az irányváltás mellett.” Az azonnali kormányzati intézkedések listájára természetesen hosszú. Az RMDSZ prioritásai élen a közlekedési infrastruktúra javításá áll, amelynek terén Románia a kontinens sereghajtói közé tartozik, így nemcsak a magyar közösség életminőségének növeléséről, komfortérzetének fokozásáról van szó. E terület fejlesztése a befektetésvonzás, a munkahelyteremtés elengedhetetlen előfeltétele. Itt is vannak sajátos erdélyi magyar érdekek, mint például a brassói nemzetközi reptér 2021 második felére ígért megnyitása. A két legerintettebb székeylföldi megye, Kovászna (Háromszék) és Harghita a finanszírozásban is részt vállalt, leginkább azonban a légikikötő minél gyorsabb megközelíthetőségét lehetővé tevő infrastruktúrális fejlesztésekben érdekeltek. A reptérprojekt mellett zajlik a Háromszéken galmai autótúró nyomonvonalának kialakítása, de támogatják a Székelyföldet övező autópályaterveket is.

Az RMDSZ abból az alapállásból kiindulva tervez, hogy az új kormánykoalíció képes lesz végigvinni a parlamenti ciklus négy évét. A kormánypartnernek közötti bizalom szintje ma nem túl magas, de ha a múltat nem is lehet megváltoztatni, a jövőt talán igen. Erre ma még nyílik lehetőség.

CSINTA SAMU

VESZELKA ATTILA

Hagyd, Catullus

Hagyd, Catullus, Lesbía messze jár, őt visszavárunk ostoba férfijénzés. Szölgalekűvé ne álazza Catust asszonyi fortély.

Hogy mulatnak, nézd, Aurélius, a szája fárt ajkú Furius, gunyolva kinodát. Jöjj hát, s vígdozz velünk, mint régi barátunk.

Lyd dalok s színbor melegítse szívünk, s gyöngy fogú lánykák kacagása leljen végre lelkedben puha fészket, és Calvusra ne fújlass.

Majd kemény s vad verseket trsz megint, míg áldozunk bőszen Dionysos oltárán, barátozskám, szerelemre készen, mámoros aggyal,

s Róma mocskát újra aranyra váltod. Rajta, öltsd hát fel köpenyed, s kövess most, míg a ceasar horkol. Irány a csapszék és a hetérák.

Molnár Ottó prelátus életútja

Az '56-os szabadságharc letiprása után Molnár Gyula feleségével Molnárné, született Légli Juliannával, három csíri leányukkal és 1950-ben született fiukkal Ottóval Magyaránadalja közelében lépte át a magyar-osztrák határt, és érkezett szabad földre, Ausztriába. A család, köztük az alig hatéves Ottóval, Stájerországban talált otthonra, ahol néhány menekülttábori év után, biztos egzisztenciát teremtettek maguknak. (Ottó testvérei is egyetemen végeztek).

A tavaly decemberben 70. életévét betöltött Molnár Ottó „karrierje”, helyesebben hivatása, csúcsa névjegyéből is kiolvasható: *„Provisor Prälat Mag. Pfarrer von Graz- Kalvarienberg, Diözese Graz-Seckau*.

A négygyermekes család már a táborokban magára vonta a katolikus és tartományi segélyszervek figyelmét és kiváltotta támogatásukat. Ezek által került a család Kaiserwaldba, majd Pirkára, ahol a szülők felépítették családi házukat. Közben részt vettek Grácban a katolikus lelkészség, a Christiana Hungaria és a Diákszövetség életében. Ottó szorgalmasan ministrált az akkori magyar lelkész P. Nyers János miséin, aki a fiú felkébe ültette a papi hivatás csíráját.

A szülők figyermeküket az osztrák elemi iskola elvégzése után, Németországban a Burg Kastl-i Magyar Gimnáziumba írtatták be. Ott tanárai a magyarságismeretet, a hazafiságot és a történelem iránti érdeklődést oltották szívébe. Tagja lett az iskola cserkészcsapatnak, a Külföldi Magyar Cserkész-szövetségnek. A cserkészet ma is szívügye!

1971-ben, érettségi bizonyítvánnyal a zsebében hazatért Pirkára édesanyjához. Osztrák katonai szolgálatra alatt javára szolgáltak a cserkészetben és autóvezetésben szerzett tapasztalatai. Egyik magasrangú parancsnok sofőrként ő is kitüntetést kapott a karinti-ai árvízi katasztrófa alkalmából. Leszerelése után, a gráci egyetemen folytatott teológiai és történelmi tanulmányokat, szerzett magiszteri diplomát. Deutschlandsb ergben hat évig történelem és hittanszakos tanár volt a két kereskedelmi iskolában.

Az élet útjai kifürkészhetetlenek! Az immár felnőtt hitoktató élete kettős útkeresztződéshez ért. Ő, a papi hivatás mellett döntött, de választania kellett, hogy osztrák, vagy magyar papként áll-e Isten és az egyház szolgálatába.

Hadtörténész és krónikás

Marossy Endre 75 éves

Marossy Endre a napkeleti bölcsekkel vagy legalábbis az ő bétélelmi látogatásuk napján vette földi életének kezdetét éspedig 75 évvel ezelőtt. Nem megszokásból, udvariaságból, hanem érdemei elismeréseként kell kifejezésre juttatni vele szemben a tiszteletet, megbecsülést.

Hivatalosan ilyen alkalmakkor babérkoszorúkra való utalásokkal szokás felsorolni az ünneplét érdemeit, különösen, mit tett a közért, hogy aztán kelőképpen kimagasodjék embertársai között. Között és nem fölött. Ő ugyan jogosan többre tartja magát az átlagnál, az erre való megnyilatkozások mégsem jellemzők rá. Járja a maga útját, ami – különösen pályája tekintetében – kacskaringókon keresztül vezetett a mába, amikor egyfajta Tinódi Lantos Sebestyénként vált hősí korok dalnokává. A Szondi György apródjára való utalás sem lenne idegen, de ők – Arany János szerint – ketten voltak.)

Marosi Marossy Endre hadtörténészként kezdte pályafutását, aminek megalapozásához kellő indítékok kaptak Mohács 450. évfordulóján. Részt vett az ottani ásatásokban, közreműködött az emlékpark létesítésében, tarso-lyában sokszáz diafelvétellel. A jelek szerint Mohács öröksége annyira megérintette, hogy ifjú lelkesedéssel elkötelezte magát a „végvári szellemnek”, olyannyira, hogy a Hadtörténe- ti Levéltár után nagy lendülettel vágott neki a várak felkutatásának és megőrköztetésének, ugyancsak fotópuskával felszerelve járta be országhatárokon túl is a színhelyeket. Csakis szakmai tekintélyre és elismerésre méltó, hogy a kétértetes Magyar Hadtörténetbe ő írta meg a XVI–XVII. század végvári harcainak törté- netét. Ez németül is megjelent Der ungarische Abwehrkampf gegen die Türken 1352-1718. Ein historischer Überblick. In: Abrahamus (Wien, 1983). Szintén németül, önálló kötetben dolgozta fel az osztrák-magyar határvédelem történetét: Burgen im österreichisch-unga-rischen Grenzraum Burgenland Mosaik. Kul-

A fribourgi Salesianumban készült fel a kül- földi magyar szülőgálatra.

Az 1986. szeptember 21-i papszentelés kü- lönleges sajátosságai, hogy Máriacellben, (Mindszentny bíboros sírjának közelében), a nyugati magyar emigráció ószi zárandóklátán, Jung Tamás püspök (Szerbia) a Nagybecskerei Egyházmegye számára, a külföldi magyarok lelkigondozására szentelte pappá Mag. Molnár Ottó '56-os menekült, a gráci magyar katoli- kus közösség tagját.

Az újmiséis első állomáshelye a párizsi Ma- gyar Katolikus Misszió, ahol öt évig volt káplán, majd plébános, 1998-tól franciaországi magyar főlelkész. Onnan is ápolta kapcsolatait Grác- ban a püspökséggel és a magyar közösséggel. Szabadságos programjain, a rokonlátogatáson kívül, magyar és németnyelvű szentmisé- beutatása állt programjában Grácban és Kaiser- waldban. Még franciaországi pályafutása alatt kapta meg a pápai káplán kinevezést.

Amikor Molnár prelátus párizsi küldetésé lejárrt, Egon Kapellári, a graz-seckaui egyhá- zmegye püspöke felajánlotta neki Grácban a kal- varienbergi plébánia vezetését és mint kiderült, a gráci magyar katolikusok anyanyelvi pasz- torációját is. Bücsút véve a Welsche templom- tól, 2010 januárjától a kálváriai plébánia lett a magyar közösségi élet vallási és kulturális központja. A nagy osztrák plébánia és a kis magyar közösség érkelei között nem volt neki könnyű megtalálni az egyensúlyt. Időbe telt, amíg a lelkész és magyar hívei megismerték és gyengéseikkel együtt elfogadták egymást. Ottó atya a közösség hagyományos programjai- ból magáévá tette a máriacelli Mindszenty-Van- don gyalogos zárandóklatot, az ökenikus és '56-os hagyományokat. A korosodó plébános- lelkész, ha befeléárad kettős hivatása teljesítésé- be, szülőfalujaiban, magyarnadaljai lakhelyén talál pihenőt.

Az évek folyamán mind az egyház, mind pe- dig a magyar közösség életében bekövetkező változások ilyen következtetéseket váltottak ki a jubilánsból: *„Jelen korunk legégetőbb problémája a keresztény hitéletünkkel kapcsolatos közömbösség, a keresztény értékek tudatos el- utasítása és az Egyházat terhelő feljázásokok terjesztése.”* (Életünk, 2020. december)

(cserkésztestvér)

BÉCSI NAPLÓ

2021. január–február

Méray Tibor két élete

A 2020. november 12-én elhalálozott Mé- ray Tibor 1924-ben született Budapesten pol- gári családban. 1945-ben, huszonkét évesen, még egyetemi hallgatóként belépett a Magyar Kommunista Pártha – ettől kezdve karrierje gyorsan ívelt felfelé, először a „Csillag” nevű folyóirat szerkesztői posztjáig, majd a Magyar Írók Szövetségének párttitkárságáig. Közben bizonyos (kérdéses hitelei) hírnévre tett szert a koreai háborúról írt vonalas tudósításáért. Nem tudni, ezután Méray még meddig hitt a marxizmus-leninizmus egyedül üdvözítő volt-ában, mindenesetre 1954 októberében többed magával fellázadt a sztálinizmus ellen, kiállt Nagy Imre miniszterelnök reformprogramja mellett. Emiatt az akkor már Kossuth-díjas új- ságíróbt eltávolították, magyarán mondvá kirüg- ták a Szabad Nép pártlap szerkesztőségéből.

Röviddel ezután született meg az új, a kiáb- rándult Méray, akit én már, mint a pártellenzék egy vezető alakját láttam 1956 júliusában a Petőfi kör emlékezetes sajtóvitáján, ahol önkritikusan beszámolt a cenzúráról, a többi közt elmondva, hogyan kellett még az időjárás-je- lentést is megmahistítani a Rákosi-korszakban. Miután ugyanennek az évnek novemberében Aczél Tamással együtt Jugoszláviába menekült, innen továbbment Párizsba, itt telepedett le, először független íróként, majd a brüsszeli Nagy Imre Intézetben ő lett az intézet három nyelvű folyóiratának egy szerkesztője. A lapszerkesz- tést 1962-ben a Londonból Párizsba költözött *Irodalmi újság*-nál folytatta, ekkortájt kezdő- dött sűrű levélváltásunk, ugyanis igen gyak- ran küldtem cikket, verset vagy versfordítást a magyar emigráció talán legfontosabb lapjának.

Ezt a második életét Méray Tibor következe- tesen élte végig: úgy döntött, az 1956-os forra- dalom szellemében fogja szerkeszteni a lapot, s ebből jótánniyt sem engedett, szívósan, fárad- hatatlanul dolgozva a lap fennmaradásáért an- nak kizératkokkal zűsöltő, egyszobás kis párizsi szerkesztőségében. Tette ezt hosszú éveken át, nagyon nehéz anyagi körülmények között. Tü- relmes és többnyire igazságos szerkesztő volt, bár gyakran keményen vitakoztunk, a közös ügy érdekében igyekezve félretenni személyes érdekeinket és hiúságunkat. Az idő minket igazolt: a nyolcvanas években egyre több ma- gyarországi munkatárs jelentkezett a lapnál, eleinte álnéven, később egyre inkább saját név- vel, a lap félig-meddig a demokratikus ellen- zék orgánuma lett. Amikor a rendszerváltás

GÖMÖRI GYÖRGY

SZENTE IMRE

(**Celldömölk|Alsóság, 1922. december 22. – Stockholm, 2020. december 27)**
svédországi ma- gyar költő, műfordító, irodalomtörténész, egye- temi tanár

A budapesti Tudományegyetem bölcsészkarán magyar–latin szakon végzett, majd 1947-ben an- gol–orsz tanári képesítést szerzett. Az államosítá- s a csepei bencésekénél tanított. 1948-tól 1956-ig Celldömölkön volt gimnáziumi tanár. Az 1956-os forradalom után Ausztriába menekült. Bregenzben, majd Hornban középiskolai tanár volt. 1959-ben Svédországban telepedett le. A lundi egyetemen tanult és közben magyar nyelvet tanított. 1967-ben finn-ugor tudományokból doktorált. 1968-ban Finnországba költözött, ahol a finnországi Jyvä- skyla egyetemén (*Jyväskylä Yliopisto*) a magyar nyelv tanára lett, nyelvtörténeti és irodalmi elő- adásokat tartott.

Közben lefordította Szolzsenyicin *A Gulag-sz- getecsoport* című könyvét magyarra, amely lelep- lezte a szovjet rémuralmat. Ebből kifolyólag a Szovjetunió nyomására Finnország megszünt- te egyetemi állását. Ezért 1980-ban családijával visszatért Svédországba. Stockholmban előbb anyanyelvi tanár lett, majd 1983-tól Tanárképző Főiskolán (*Lärarhögskolan i Stockholm*) nyugdí-

jazásáig a magyar anyanyelvi tanárok képzésével foglalkozott.

A svédországi magyarság szellemi életének köz- szeretetének örvendő tagja, hosszú ideig a stock- holmi Magyar Ház életének tevékeny résztvevője volt. Több előadást tartott a Magyar Házban és a tångargårdei cserkésztáborokban. Törzsvendége volt a stockholmi Önképzőköz tångargårdei nyári táborainak.

A Kalevala finn eposz ötödik magyar fordító- ja. Verseket latinból, finnbl, németbl, svédbl, oroszbl és franciából fordított. Hosszabb ideig a müncheni Nemzetőr és az Új Látóhatár magyar lapok és a Szabad Európa Rádió munkatársa volt.

Írásai még a következők lapokban jelentek meg: Északi Tudósító, (Stockholm); Irodalmi Újság (Pá- rizs); Katolikus Szemle, (Róma); Bécsi Napló, Ma- gyar Házi Híradó, (Stockholm); Híradó, (Stockholm); Szivárvány, (USA); Új Kéve (Svédország). Gyűjte- ményes munkákban: Amíg időnk van, (Oslo-Bécs, 1965); Együtt Európában, antológia, (Oslo-Bécs, 1971); Vándorénekek, antológia, (Budapest, 1981).

Elismerések: Berzsényi-díj (Kaposvár, 2001); Bárczi-harang-díj (Budapest, 2004); Márton Áron-emlékérem (Budapest, 2008).

Összeállította: SZOLLÓSI ANTAL (Stockholm)

Visszapillantás a jövőbe

Németh István (Sárvár, 1945. június 7. – Budapest 2020. december 13.)

A temetési szertartásból ismert, amikor az elhunyt- nak az örök nyugalom mellett azt is kívánják: és az örök világosság fényszekéjéé neki. NÉMETH ISTVAN nyu- galmazott egyetemi tanár halálának napja, december 13. ébresztett erre. Miert ne, ha valaki éppen a fényt hozó Lupa napján hunyja le a örökre a szemét?

Igen, mert kell is a vigasztalódás, kiutkeresés a földi pálya befejezéséek. Hosszú, súlyos betegség után vet- tük búcsút az életől a történész, a 19–20. század történe- nének kutatója, a német-osztrák-magyar kapcsolatok, legfőképpen a közep-európai integrációs tervek szak- értője. Ennek a tárgykörnek szentelte talán főművé-

után Méray megszüntette a lapot, ezekkel a sza- vakkal búcsúzott az olvasóktól: "A harcunkat megharcoltuk". Igaza volt, de még nem tudta, milyen újabb harcokat kell még majd vívnuunk évtizedekkel később 1956 meghamisításáról, jól fizetett alkalmi „tűpártos” átfestésről szemben.

Mint írónak, fennmaradnak a „Tisztító vi- har” című (Aczél Tamással együtt írt) könyvek mellett Nagy Imréről írt könyvei és az a tekin- télyes cikkgyűjtemény, amit 2000-ben adott ki két kötetben, „A párizsi vártán” címmel a ma- rosvásárhelyi Mentor kiadó. Ez tanúsítja, hogy a lapszerkesztés mellett Méraynak maradt ide- je kitűnő elemzéseket írni hol a magyar hely- zetről, hol a kommunista táboron belül zártk ellentétéről, szovjet-kínai vitákról. Engem külön megtestített, amikor ezt a két „örtálló” kötetet nekem ezekkel a szavakkal ajánlot- ta: "Gömöri Györgynek, aki Londonban állt a vártán", jöllehet ebből csak Anglia volt igaz, mert én 1969-től Cambridgeban tanítottam, Londonba csak a BBC magyar adásaira jártam föl, igaz, a hetvenes-nyolcvanas években elég gyakran. Különben Tibor, akit hiszem, engem leginkább lengyel szakértőként becsült, nem egyszer a lap címoldalán hozta lengyelországi beszámolóimat, illetve lengyel tárgyú politikai vagy irodalomkritikai írásaimat.

Bár ezt más nekrológusok talán megteszik, Méray Tibor összes kitüntetését nem érdemes felsorolni; nem iszkol, hogy különösen büsz- ke lett volna 1953-as Kossuth-díjára, de bizto- san örült annak, hogy Budapest diszpolgárává választotta, hogy a rendszerváltás után ma- gyar Pullitzer-díjat kapott, és annak is, hogy a Francia Köztársaság 1997-ben Becsületrenddel tüntette ki. Utolsó hozzám írt 2007 decembe- rében kelt levelemben még beszámol moszkvai útjáról: itt két könyve jelent meg és hosszú interjút adott a helyi rádiónak - mulatságos, hogyan ünnepeltek az oroszok egy olyan em-igránst, aki negyven éven át ádáz ellenségét volt, ami arra mutat, hogy a történelem változ- hat ugyan, de a magyar forradalomnak, Prága 68-as lerohanásának, és a lengyel Szolidaritás- nak, vagyis a szovjet kommunizmusmal való kelet-európai szembenállásnak emléke sokáig él és valószínűleg túl fogja élni Lukasenák és Putyint is. Élete utolsó éveit Méray Tibor hol a szép Pontoise-ban, hol a mozgalmas Párizsban töltötte, hamvait, gondolom, francia földön fogják nyugalomba helyezni.

2021. január–február

MARGARETE WAGNER

Báthory Erzsébet irodalmi alakja...

Báthory Erzsébetnek (1560–1614), az úgynevezett „vérgrófnőnek” tulajdonított szörnyűségeit a mai szempontból nehéz történelmileg bizonyítani. Sem a „segítőitől” kínzásuk alatt kicsikart „vallomások”, sem a bíróság előtt ellene felhozott gyilkosság sorozat vádjai nem tesznek lehetővé egyértelmű bizonyítást vagy egyértelmű felmentést. Az biztos, hogy az ak- kori Magyar Királyság egyik legszebb, legműveltebb és leggazdagabb nemesasszonya volt. Az uralkodó társadalmi viszonyok alapján ítélve jó felesége volt az ünneplét háborús hősnék. II. Nádasdy Ferencnek (1555–1604), az úgynevezett „fekete hercegnek”, a- kinek négy gyermeke szület.

Míg férje hadviselés miatt gyakran távol volt, ő gondosan kezelte annak szétszórtaan elterülő javá- it, férje halála után gazdag és ezért nagyon kelendő özvegyként nem kötött második házasságot, hanem megőrizte függetlenségét és ezáltal gyermekeinek is az örökséget. Anyai szerepében is példaeértékű volt, mivel biztosította, hogy gyermekei házassági kapco- latjai megfelelőek és anyagilag biztosítottak legyenek. Nem engedte, hogy az ellenük felhozott vádak odáig fajuljanak, hogy az örökségük veszélybe kerüljön. A török háborúk és a küszöbön álló vallási háborúk ide- jén, jogilag bizonytalan és férfi-orienteált korszakban el, védtelen özvegyként, aki a katolikus hálózattól át- ért a protestantizmusba – kiváltságos magas státusa ellenére – nem volt mentes az intrikáktól, a rágalmak- tól és a zsarolástól.

Michael Farin összeállításában *A horror hősnő- je, Báthory Erzsébet munkája és élete levelekben, Tanúvallomások és fantázia játékok (1989-ben és még többször)* idézetek, kivonatok, feldolgozások és összefoglalók formájában nagyszámú ismert és isme- retlen hagyományforrást gyűjtött össze és tett hozz- árférhetővé. Ebbe nemcsak a történelem szempontjár- ává fontos, hanem fikciós jellegű szövegek is bekerültek. Farin gyűjteménye azt mutatja, hogy a Báthory Erszé- bettel kapcsolatos anyagok irodalmi feldolgozása a 19. század elején kezdődött.

A 20. század második fele óta lavinaszerűen fel- gyorsult a vele összefüggő szövegek születése. Ezek főként azokhoz a filmekhez, hanganyagokhoz és web- naplókhoz kapcsolódnak, amelyekben a hősnő vagy feminista szempontból, vagy pszicho-patológiai szem- pontból szadistaként vagy örökösnek problémákat ho- rozóként, mitológiai szempontból női vámpírként,

Sisi, Ferenczy Ida és a magyar udvartartás

2020. szeptember 17-én Kecskeméten a Cifrapa- lotban kiállítás nyílt Sisiről, Ferenczy Idáról és a magyar udvartartásról, mely 2021. február 28-ig tekinthető meg.

„Volt Magyarországnak egy áldotti emlékezetű bi- rálynéja, Erzsébet, két életében védő angyala volt ez országnak, a magyar nemzetnek...”
Jókai Mór emlé- zett e szavakkal Erzsébetre, a magyarok királyánjára.

A tárlat középpontjában Erzsébet királyné Magyar- országhoz, magyarokhoz fűződő viszonya áll, külö- nös tekintettel a keskenyített születési Ferenczy Idára. A kiállítás bemutatja az ún. magyar udvartartás tagja- it, mindennapi életüket Erzsébet királyné környezetében. Szó esik azon magyar kirők tagjairól, akikkel Sisi- nek kapcsolata volt, egészen 1853-tól, amikor Majláth János gróf még Bajorországban magyar történelem- re tanította Ferenc József jegesét, majd a későbbiben Homoky Imre apát, a bécsi *Theresianum* tanára és Falk Miksa író-újságró-politikus folytatta a királyné oktatását. A magyar udvartartás tagjai közül kiemelt szerepet kapnak az udvarhölgyek, Festetics Máriaótl Sztáray Irmaígy, illetve megjelenik a tárlatban a főud- varmester, Nopcsa Ferenc is. Különösen izgalmas Ró- nay Jácint, az egykori '48-as forradalmár státusza az udvarnál, hiszen ő Rudolf trónörökös és Mária Valéria főhercegnő nevelője is volt.

Bemutatóra kerül a kiegészéshez vezető út, ebben Erzsébet királyné né is bizalmasa, Ferenczy Ida szerepe – kapcsolatok Deák Ferenccel és Andrássy Gyulával. Kiemelten szerepel az 1867. június 8-i koronázás; a bu- davári Mátyás-templom *Egyházművészeti Gyűjtemé- nyéből* érkezett műtárgyak, így a díszpárra Erzsébet királyné címerével, Liszt Ferenc Magyar Koronázási Miséjének partitúrája, a korszortörédek Erzsébet ki- rályné menyasszonyi koszorújából, az 1867-es ko- ronázás emlékére a Nagyboldogasszony-templomnak ajándékozott miseruha, gyászmiseruha, amelyek Er- zsébet királyné adományaként kerültek a templomba.

Erzsébet királyné Magyarországon elsősorban Gö- döllőn és Budán tartózkodott, a tárlat két középső te- rme e helyszínek mindennapjait idézi meg a gödöllői falkavadászatoktól a budai bálorig. Az udvarhölgy, Festetics Mária grófnő naplójegyzései szemléletes képet adnak a magyar udvartartás itteni életéről. Az ún. **Gödöllő-terem** kiemelendő műtárgyai Franz Horst híres festménye Ferenczy Idáról, illetve a Bozsó Gyű- jteménytől kölcsönzött, a Ferenczy család hagyomány- ból származó ülőarganitúra.

Erzsébet királyné halála után Mária Valéria főhe- rcegnő folntolgatta, hogy közzéteszi az Édesanyja ha- gyatékában talált írásokat saját emlékeivel kiegészítve, hogy *„hű képet tarltson”* későbbi korok el, amikor any- ja, *„szépén fénylő alakját majd tőz díszeként vagy igaztalan vádak alapján talán hamisan ítélt meg.”* E tárlattal is szeretnénk hű képet adni Erzsébet királynéről és a magyarokhoz fűződő viszonyáról.

PALLAGI MÁRIA, a kiállítás kurátora

BÉCSI NAPLÓ

A Seuso-kincs. Pannónia fénye

Állandó kiállítás a Magyar Nemzeti Múzeumban

A római kori 14 ezüstedényből és egy réz- üstből álló lelet feltételezhető tulajdonosáról, Seusórról kapta nevét és több mint kalandos úton-módon került a Magyar Nemzeti Mú- zeumba a 4. század végéről származó, majd az 5. század elején elrejtett kincs. Hasonló rendeltetési leletekből következőve eredeti- leg sokkal találatasabbnak vélhető a jelenleg az 1970-es évek közepén a Balaton közepén fekvő Kőszárhegyen előkerült egytties. Ennek tartozéka lehettek az 1878-ban a későbbi lelő- hely közelében talált ezüstállvány darabjai.

A lelet közben eltűnt, mígnem az 1980-as években bukkantak nyomára a nemzetközi mű- kincskereskedelemben. A magyar állam min- dent elkövetett azért, hogy visszavásárolhassa a külföldre csempészett tárgyakat. A visszajut- tás érdekében folytatott perben ugyanis nem sikerült egyöntetűen tisztázni a tulajdonjog kér- dését, így a magyar állam 2014-ben és 2017-ben két tételelben megas összegeket fizetett az angliai befektetőknek, akik mint felvásárlók tulajdon- jogot formáltak a lelet egy részére.

A nem teljes készletet bemutató, a leírás sze- rint „*két, ételek tárolására szolgáló nagymé- retű lapos tál, két további tálaló és valószínű- leg díszített tál, egy mosdóház használt mly tál és két hozzá tartozó, geomet- rikus díszítésű korsó, továbbá egy díoniszso- zi ábrázolásokkal, egy állatalkokkal és egy görög mitológiai ábrázolással díszített korsó alkotja. Két vödör, egy állatszeres téglégek tá- rolására szolgáló doboz, valamint egy amfora is tartozik hozzá. Az ezüstedényeket egy 83 cm átmérőjű és 32,5 cm magas rézüstben rejtették el úgy, hogy a nagy tálakat az üst aljába, lefe- lő fordítva egymásra fektették, majd a kisebb edényeket a tetjükkre helyezték”.*

„*A Seuso-kincs azokhoz a kincseletekhez hasonlítanak, amelyek ünnepi lakomákban hasz- nált étkészlet darabjait, illetve tisztálkodáshoz, széplétkészéshez használt tárgyakat tartalma- znak. Nevét az úgynevezett vadász- vagy Seu- so-tól felirátán megnevezett tulajdonosáról, Seusórról kapta, és a késő császárkori ezüst ötvösművészek kincseletek között a legérté- kesebbnek számít.”*

Pannóniai származására a lakomát ábrázoló jeleneten olvasható PELSO (Balaton) jelölésből lehet következtetni.

Jelen Számunk képei

A Seuso-kincs egyes darabjait ábrázolják. A felvételeket a Magyar Nemzeti Múzeum bocsátotta a Bécsi Napló rendelkezésére. Ismertetését I. fentebb.

A Seuso-kincs – Pannónia fénye 3D vir- tuális kiállítás: seuso3d.mnm.hu tölthető le.

HOLDAS-SZABO ZSUZSA

Petőfi Zoltán (1848–1870)

A magyar múltból számos olyan családot lehetne említeni, ahol a fiú hiába próbált hírneves apja nyomdokaiba lépni, a kísérlet kudarcot vallott. Így járt Petőfi Sándor fia, Zoltán is. Poétaként és magánemberként egyaránt „csalódást okozott” kortársainak, az utókor pedig apja örökségének elherdálójaként tartja számon. A nagy magyar költő „méltatlan” utóda 150 évvel ezelőtt hunyt el.

A csecsemő

Petőfi Zoltán 1848. december 15-én született Debrecenben. A költő október óta itt szolgált kiképzőként, ezért várandós feleségét is ide hozatta a fővárosból. A nehéz szülést követően az ifjú apa először halottnak hitte a kicsit, majd tévedését belátva örömben verset írt „Fiam születése” címmel. A gyermek is az ő kívánságára lett Zoltán, bár a fiú később nem egyszer Zsoltként írta alá a nevét. A keresztszülők Arany János és felesége lettek.

A család életkörülményei meglehetősen nehezek voltak. A kisbaba fekhelyeül például két összetolt, szalmából font karosszék szolgált. A költő szeretteit Nagyszalontára akarta vinni Arany Jánosékhoz, de a nagy hideg miatt nem mertek elindulni. Ráadásul 1849 januárjától Petőfi tényleges katonai szolgálatot látott el Bem erdélyi seregében, így Szendrey Júlia magára maradt az újszülöttel. Szerencsére a tábornok futártisztnek nevezte ki, így szolgálati útjai során többször is láthatta családját.

A Debrecenben maradt kismama először Vörösmarttyékkal költözött össze, majd februárban Nagyszalontára utazott Aranyékhoz. Május végén Petőfi értük jött és a felszabadított fővárosba vitte őket. A hadi helyzet romlásával július elején Mezőberénybe, majd onnan Erdélybe menekültek. Petőfi Tordán vált el családjától, majd csatlakozott Bem seregéhez.

A segesvári ütközetet követően Szendrey Júlia hónapokon át kereste férjét, míg fiát egy dajkára, majd az apjára bízta. A korabeli közvélemény sem tekintette Petőfit halottnak, így a súlyos anyagi gondokkal küszködő fiatalasszony részére nem indult közadakozás, mint később Garay János vagy Vörösmarty Mihály

özvegye számára. A magára maradt nő végül 1850 júliusában, még a gyászév letelte előtt újból férjhez ment. Második házasságából további négy gyermeke született, de új családja a kis Zoltánt is befogadta.

A diák

Apjához hasonlóan Zoltán is iskoláról iskolára vándorolt, a tanulmányait pedig szintén az érettségi előtt hagyta abba. Ő is jó eszű, sokat olvasó gyerek volt, akivel a családja ugyancsak nehezen bírt. De a legfőbb gondot a Petőfi név varázsa jelentette, amivel a fiú rendkívüli népszerűsége tett szert. De éppen a hírneve lett a végzete, a rossz társaságba keveredett kamasz korán elkezdett korhelykedni. Tanulmányi eredményei látványosan romlottak, jó néhányszor csak az apjára való tekintettel nem csapták ki az iskolából. Kiemelkedő teljesítményt kizárólag magántanulóként nyújtott, amikor cimborái nem vitték el rossz irányba.

Zoltán 1858-ban kezdte meg tanulmányait a pesti piarista gimnáziumban. A hatodik osztályban megbukott, ezért anyja kivette az iskolából. Mivel nem bírt vele, jobb híján Csákovára küldte a nagybátyjához, Petőfi Istvánhoz, hogy az gazdatisztet faragjon belőle. Zoltán viszont tanulni szeretett volna, ezért vissza akart térni a fővárosba. Terveit a család élesen ellenezte, de komoly viták után a fiú magántanulóként végül befejezhette a hatodik osztályt.

Tanulmányait 1865 őszétől a szarvasi evangélikus gimnáziumban folytatta. Itt is rendkívüli népszerűségnek örvendett, egy kortársa szerint „mindenki kíváncsi volt őt látni. ... Az egész város fel volt villanyozva. Úton-útfélen dicsérték szépségét, ruháját, modorát. De a fiú rövidesen folytatni kezdte a tivornyázást, és mindenét elmulatva komoly adósságot csinált. A bajból István nagybátyja húzta ki, aki rendezte a tartozásait. Az életmódja miatt a gimnáziumból is ki akarták csapni, ezért Nagykovársra szökött, és ott fejezte be a hetedik osztályt. A következő tanévet már Szegeden kezdte, ahol minden ment a régiiben. 1867 áprilisában végleg otthagytá az iskolát, és Debrecenbe ment színésznek.

A színész

Zoltán már Szarvason be akart állni egy vándor színtársulatba, de nem vették fel. Debrecenben több sikerrel járt, és az apjára való tekintettel viszonylag magas fizetéssel szerződtek. De csak apróbb szerepeket kapott, mivel Blaha Lujza szerint színésznek „nagyon gyengécske” volt. Ráadásul az életmódja sem változott, a próbákról is sokszor lemaradt. Egy évig Debrecenben, majd vándorszínészként Nagyváradon, Sátoraljaújhelyen és Kecskeméten szerepelt. Az állandó pénzzavarral küzdő fiú újabb és újabb adósságait családtagjai fizették ki, utolsó éveiben pedig a nagypapja tartotta el.

A vég

Mire 1869 nyarán felhagyott a színészettel, addigra már késő volt. Az orvosa tuberkulózzal állapított meg, és a morvaországi Rosenaubba (ma: Rožnov pod Radhoštěm) küldte gyógykezelésre. Az állapota szépen javult, de otthon megint visszaesett a hűvös idő beköszöntével. Ekkor a dél-tiroli Meránba utazott, ahol a kúra ideje alatt Goethe, Schiller és Georges Sand műveit fordította. Ottléte során egy osztrák író, Leopold von Sacher-Masoch rendezett irodalmi estet Petőfi Sándor műveiből. A műsor nagy sikert aratott, Zoltán pedig meghatódva mondott neki köszönetet. Amikor a rokonsága kiderült, a fiú szintén nagy tapst kapott. Az állapota itt is szépen javult, de otthon ismét lumpolni kezdett és visszaesett. Utolsó heteit Pesten töltötte, de a kor legjobb orvosai, Korányi Frigyes vagy Wagner János sem tudtak rajta segíteni. Zoltán 1870. november 5-én hunyt el. Nagypapja ott ült a halálos ágyánál unokája kezét fogva, és a temetését is ő intézte. 1908-ban a holttestét exhumálták, majd az anyjával együtt a Petőfi család közös sírboltjába helyezték. Zoltán után 160, többségében németből és franciából fordított vers és három drámafordítás maradt. Hagyatékát Dolinay Gyula mentette meg az utókor számára.

Az apai „örökség”

Szendrey Júlia második házassága ellenére is gondosan ápolta férje emlékét, ami szerves része volt fia

Műfordító vagyok, mert író lettem

Demény Péter, a marosvásárhelyi Látó irodalmi folyóirat esszérovatának szerkesztője. Költő, író, műfordító. A Bécsi Napló felkérésére, az alábbi témában fogalmazta meg tapasztalatait, adott hangot érzéseinek: „Egy húron pendülünk?” Mennyire adottak a „néplélekben” a magyar és a román irodalmi alkotások oda-vissza áthangolásának, illetve az olvasók ráhangolódásának az előfeltételei? (Szerk.)

Világéletemben a Nyugat volt a mintaképem, a Nyugat szerzői érdekeltek a legjobban, és a kortársaik. Alig értettem, és bár most már sokkal többet tudok róluk, még mindig nem értem, hogy lehetek annyira műveltek és értelmesek. A Monarchiában születtek, németül tehát tudniuk kellett, a többi nyelvet azonban ki-ki maga sajátította el, és bár nyilván az akkori neveltetés hozta magával a franciát, angolul és olaszul is tudtak, lásd Babits Dante-fordítását.

Szóval ők akartam lenni. Nem lettem egyik sem: megszámlálhatatlan helyen nem jártam még Európában sem, nemhogy más földrészeken, és az angolon kívül nem beszélek más nyelven.

Valami mégis megmaradt bennem: a törekvés, az érdeklődés, a kíváncsiság. Olvasok angolul, olykor francia honlapokra is elkeveredem, megrendelem vagy körülszaglászom az új könyveket, és időnként lefordítok egy angol verset, sőt, egy darabig írtam is angolul, de csak a Facebookra.

Először tehát – ez persze laboratóriumi megjegyzés, az ember nem sorrendekben él – kilúgoztam magamból az *ellenszenvet*. Ezzel aztán tényleg úgy nőtem fel, mint egy nevelőnővel: aki a magyar-román meccseken a románokkal tartott, azt árulónak neveztük. Megpróbáltam elfogulatlanul tekinteni minden konfliktusra, és a magam szemében is meglátni a szálkát. Hüledvezve figyelem azokat a fordítókat, akik tulajdonképpen nem szeretik azt a kultúrát, amelyből fordítanak. Arra a geológusra emlékeztetnek, aki utálja a föld rétegeit.

Ez természetesen szerzőket jelentett. Az ellenben mindannyiunknak meghatározó élménye lehet, hogy az ember olykor éppen azt találja meg, amit keres. Ha elfogulatlan magyar szerzőket kerestem, Berzsenyitől Adyig és Esterházyig sokakban bízhattam. Fokozatosan más lettem, mint az a meccs közben árulózó, akinek indultam. S az elfogulatlanok pandant-jait is megtaláltam Caragialében vagy Lucian Boiában.

Azután elkezdtem *halmozni*. Caragialéről már az iskolában hallottam: de hogy mi minden volt ez az ember és író, azt az idők folyamán raktam össze magamban. Az akkori román vezetéség vidéki

megjegyzéseit arról, hogy szeretnie kellene a nemzetét, nem kifiguráznia azt a tényt, hogy valósággal megfosztotta a nagyobbik fiát egy örökségtől, zavaros és olykor aljas nőügyeit – ezt mind később, a magamon végzett asztalosmunkának köszönhetően tudtam meg. Elmélyültem és elmélyedtem, már nem úgy jártam a román kultúrában, mint egy idegen, bár még nem voltam otthon.

Harmadszor: írni kezdtem románul. Egyszerre román versek jelentek meg a papírjaim között vagy a számítógépemen, s hirtelen még egy *Képmutatók kézikönyve* című kötetet is megjelentettem. Azért fogalmazok így, mert magamat is megleptem vele, de Caragiale nyelvén kívül egyszerűen nem tudtam volna megírni.

Elindultam a román szocializáció útján. Addig tipikus erdélyi magyar voltam, aki tud kenyeret venni a boltban, de nem sörözik a románokkal, még kevésbé jár össze velük rendszeresen. Húsz éve már az vagyok, akinek román barátai vannak, aki közöttük próbál helyesen egyeztetni, aki keresi a megfelelő szót, és akitől nem azt várják el, hogy helyesen beszéljen, csak azt, hogy a barátjuk legyen.

Közben néha célzott hosszútávfutónak is kellett lennem. Ștefan Bănulescu regényét, *A milliomos könyvét*, még egyetemista koromban szerettem meg, „milliószor” újraolvastam, amíg 2011-ben sikerült lefordítanom és megjelentetnem. Húsz évig egyfolytában foglalkoztam vele, még ha nem is kizárólag. Ebben különbözöm azoktól, akik megrendelésre fordítanak.

Aztán elérkezett az újságcikkek és blogok ideje is. Addig egzisztáltam, amíg az *Observator cultural* és az *Adevărul* is felkért, hogy írjak neki-bele. A hozzászólások egy része a vadrománoktól, másik része a vadmagyaroktól ered – a higgadtak a törpe kisebbség.

2015-ben, a Magyar Újságírók Romániai Egyesülete Pro Amicitia-díjának kiosztásakor Balla Zsófia *Úszik a földben egy ember* című versét idéztem. „Az égből falapáttal / szórják a földet, nézik.” Gyakran érzem így magam közvetítőként.

Ha magamról beszélek, a „fordító” szót ezzel kell

kiegészítenem. Angolra, franciára, németre könnyű fordítani, hiszen az ember szinte csak a kultúrában van, acsarkodások nélkül. Én egy aláaknázott területen sétálok végig minden nap, és sokan mutatják meg előzékenyen, hogy hol vannak az aknák, invitálnak lelkesen, lépjek rájuk nyugodtan.

Az a jó ebben, hogy a való életben vagyok. Egyegy fordító bizonyára sokáig vár, hogy kedvenc szerzőjét megismerhesse, vagy küszködik, hogy megértsen egy klasszikust. Nekem csak ki kell mennem az utcára, máris értek mindent. De naponta ki kell mennem, másképp nem működik.

Azért meséltem el a történetemet, mert azt hiszem, a néplélek folyamatosan fortyogó, mozgó, alakuló valami: entitás, anyag, szellem, amely nem független attól, hogy ki mit kezd magával. A magam „egyedüli” módján én is formálom ezt az entitást, egy morzsányival hozzájárulok a milyenségéhez.

Még inkább így áll a dolog a ráhangolódással: élen járó ráhangolóknak kell lennünk, nekünk, fordítóknak, ha már rólunk esik szó, bár mondtam már, hogy én a Babits- vagy Radnóti-féle fordítót szeretem, aki jelentős gondolkodó és költő is egyben. Ha folyton a tömeg dallamát fújuk, akkor semmi értelme a munkásságunknak, sőt, a létezésünknek egyáltalán. Nem úgy kell érzékelőnek lennünk, hogy az általános hangulatot érzékeljük: arra ott vannak a műsorvezetők, a publicisták és a politikusok. Nekünk a mélyben levő aranyat kell megéreznünk és felszínre hoznunk, azt, amelyről a „néplélek” nem is tud, vagy csak halott róla valamikor.

Minden elefántcsonttorony-vád ellenére Babits írt esszét és verset a háború, az embertelenség, az ostobaság ellen, a „nínivei hatalmak” cinizmusáról. Nem azért kell máshol lennünk, hogy kikerüljünk az életből, hanem hogy az *igazi élet* szereplőivé váljunk, hogy meghalljuk azokat a hangokat, melyeket különben nem hallanánk.

De abbahagyom, hiszen szövegem kezd esszéből mozgalmi indulóvá válni. Mint Kundera mondja egy zsidó közmondás nyomán, Isten nevet, amikor látja, hogy gondolkodom.

DEMÉNY PÉTER

Készült
a Magyar Kormány
támogatásával

MINISZTERELNÖKSÉG
NEMZETPOLITIKAI ÁLLAMTITKÁRSÁG

BETHLEN GÁBOR
Alap

Gefördert aus den Mitteln der Volksgruppenförderung des Bundeskanzleramtes

neveltetésének. Az özvegy külön hangsúlyozta számára, hogy „egyetlen örökségedül nem bírsz tőlük egyebet, csak nevedet: de azt ne feledd el soha, hogy e név: Petőfi!” De éppen ez lett a végzete is, hiszen a közvélemény történelmi tetteket és kiváló műveket várt tőle. A kiegyezni készülő Magyarországon azonban már nem volt lehetőség újabb forradalomra vagy szabadságharcra, és a fiú költőként sem tudott apja nyomdokaiba lépni. A megváltozott helyzetben így Zoltánnak maradt az örökölt név és a céltalan sodródás. Apja versének, a „Szabadság, szerelem”-nek a parafrázisa, „Leányt az ölembe, Serleget a kezembe, E kettő kell nekem, E kettő az életem” pedig ugyancsak jól mutatja a kettejük élete közötti különbséget.

VESZTRÓCZY ZSOLT

BÉCSI NAPLÓ

AZ AUSZTRIAI MAGYAROK LAPJA

Kiadja az Ausztriai Magyar Egyesületek és Szervezetek Központi Szövetsége

Levelezési cím: A-1011 Wien, Postfach 358.

Web: www.kozpontiszovetseg.at

www.becsinaplo.eu

Tel./Fax: 00 43 1 532 60 49

E-mail: becsi-naplo@aon.at

Zweimonatsblatt der Ungarn in Österreich.

Eigentümer, Herausgeber, Hersteller und Verleger:

Zentralverband Ungarischer Vereine u.

Organisationen in Österreich.

A-1010 Wien, Schwedenplatz 2/1/8.

SZERKESZTŐ BIZOTTSÁG:

Bodó Barna (Temesvár), Bodzsóni István (Szabadka), Csáky Pál (Pozsony), Czellar Judit (Genf), Duray Miklós (Pozsony), Gömöri György (London), Kovács István (Budapest), Kovácsné Németh Mária (Győr), Kő András (Budapest), T. Kovács Péter (Budapest), K.Lengyel Zsolt (München), Papp László (New York), Pomogáts Béla (Budapest), Sárközi Mátyás (London), Szakály Sándor (Budapest), Varga Sándor (Pozsony), Zakar Péter (Szeged).

SZERKESZTŐSÉG:

Benyák Mária, Böröndi Lajos, S. Csoma János, Deák Ernő (főszerkesztő), Fetes Kata, Kántás János, Kató Zoltán, Martos Péter, Radics Éva, Veit Zita

GRAFIKAI SZERKESZTŐ: Uzsák Zoltán

GAZDASÁGI INTÉZŐ: Deák Sonja

MUNKATÁRSÁK:

Ádám Ágnes (Bécs/Budapest), Birtalan Iván (Bécs/Budapest), Fehér Márta (Szabadka), Fried István (Budapest), Holdasi-Szabó Zsuzsa (Bécs), Nagymihály Zoltán (Budapest), Paládi Renáta (Ungvár), Reményi György (Grenoble), Rumpler Diána (Bécs), Szentpétery Miklós (Bécs), Varga Gabriella (Budapest), Margarete Wagner (Bécs)

BANKKONTO: 004-46793, BLZ: 20111, Erste Bank der oesterreichischen Sparkassen AG., Hauptanstalt A-1010 Wien, Graben 21.

IBAN: AT57201110000446793 • BIC: GIBAATWW

ELŐFIZETÉS egy évre: Ausztriában 18,- Euro, Magyarországon 4500,- Ft, Nyugat-Európában 22,- Euro, vagy annak megfelelő összeg, tengerentúl 25,- Euronak megfelelő összeg, Szerbiában: 1000 dinár, Szlovákiában egyes számok eladási ára: 1,50 Euro.

TERJESZTŐINK:

Amerikában: Andrew ReKay, 3996 Oakmore Rd.

Oakland, CA 94602-1856

E-mail, az újság számára: BecsiNaplo@yahoo.com
Bankátutalás: Hungarian Freedom Fighters Inc. San Francisco Area Chapter, 3996 Oakmore Rd. Oakland, CA 94602-1856

Angliában: Hungarian Book Agency, P.O.B 1956, Durham DH1 2GA.

Hollandiában: Kónya Melinda. Boerhaaveplein 124. 2343 LX Oegstgeest, 00-31-71-5154287.

E-mail: melindakonya@hetnet.nl

Kanadában: Pannonia Books Ltd., 472 Bloor St. W. 2nd floor, Toronto, Ontario M5S 1X8.

Magyarországon: Librotrade Kft., H-1656, P. O. B. 126, H-1173, Budapest, Pesti út 237. Bank folyószámla: KHB Rt. 10402166-21638181-00000000.

Németországban: Dr. Klement Kornél, BUOD, Ringstrasse 16, D-63128 Dietzenbach

Svájcban: Ria Meszlényi, Laufenstrasse 41, CH-4053 Basel, e-mail: ria.meszlényi@gmail.com, Tel. : 061 331 11 38, Mobil : 076 468 05 20 – PostFinance,

Mária Balla Meszlényi, Konto-Nr.: 15-508825-5, IBAN: CH89 0900 0000 1550 8825 5, BIC POFICHBEXXX

Svédországban: Szöllősi Antal, S-127 24 Skärholmen, Box 176. PlusGiro Nr.: 756987-4.

Szerbiában: Fehér Márta, 24000 Szabadka, Jókai Mór 119. Bankszámla: RS35285223604000354839

e-mail: fhmarta@gmail.com

Szlovákiában: Benyák Mária,

e-mail: maribenyak@gmail.com

Bankszámla: SK6709000000000170127485

Névvel vagy betűjellel megjelent cikkekért szerzőik felelnek és nem feltétlenül fejezik ki a szerkesztőség véleményét. Kéziratokat nem őrzünk meg és nem küldünk vissza.

Gefördert aus Mitteln der Volksgruppenförderung

Druck: Monocopy Nyomda

H-9200 Mosonmagyaróvár, Juhar u. 16.